ZOZOLALA

tweemaandelijks stripinformatieblad gratis februari/maart 1990 week 6 t/m 13

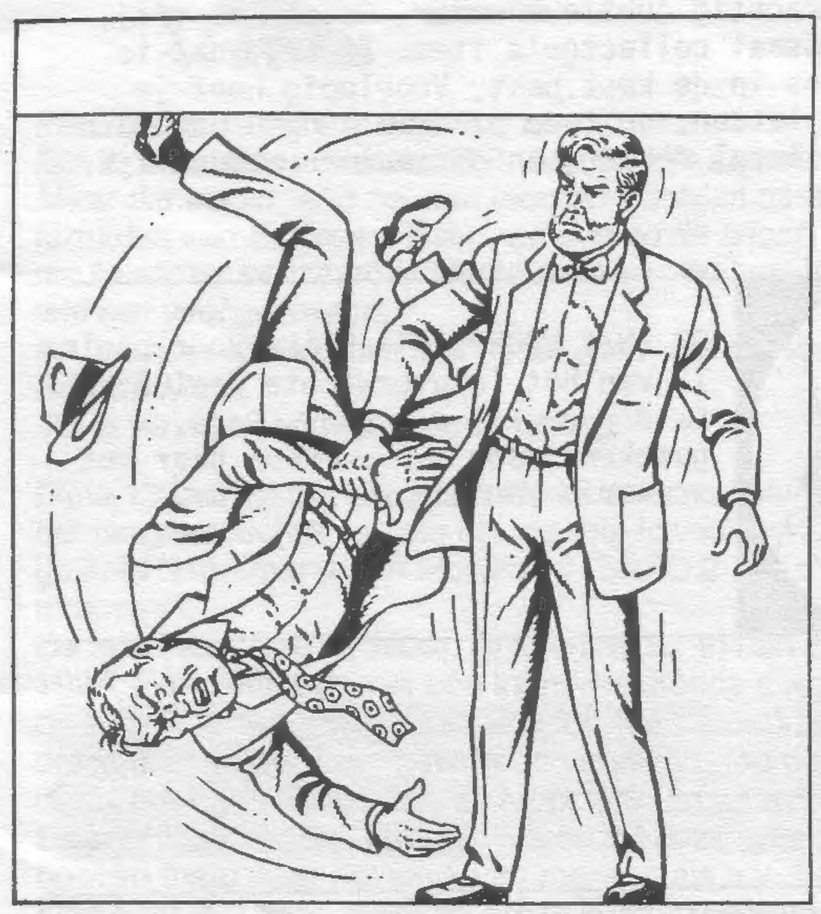

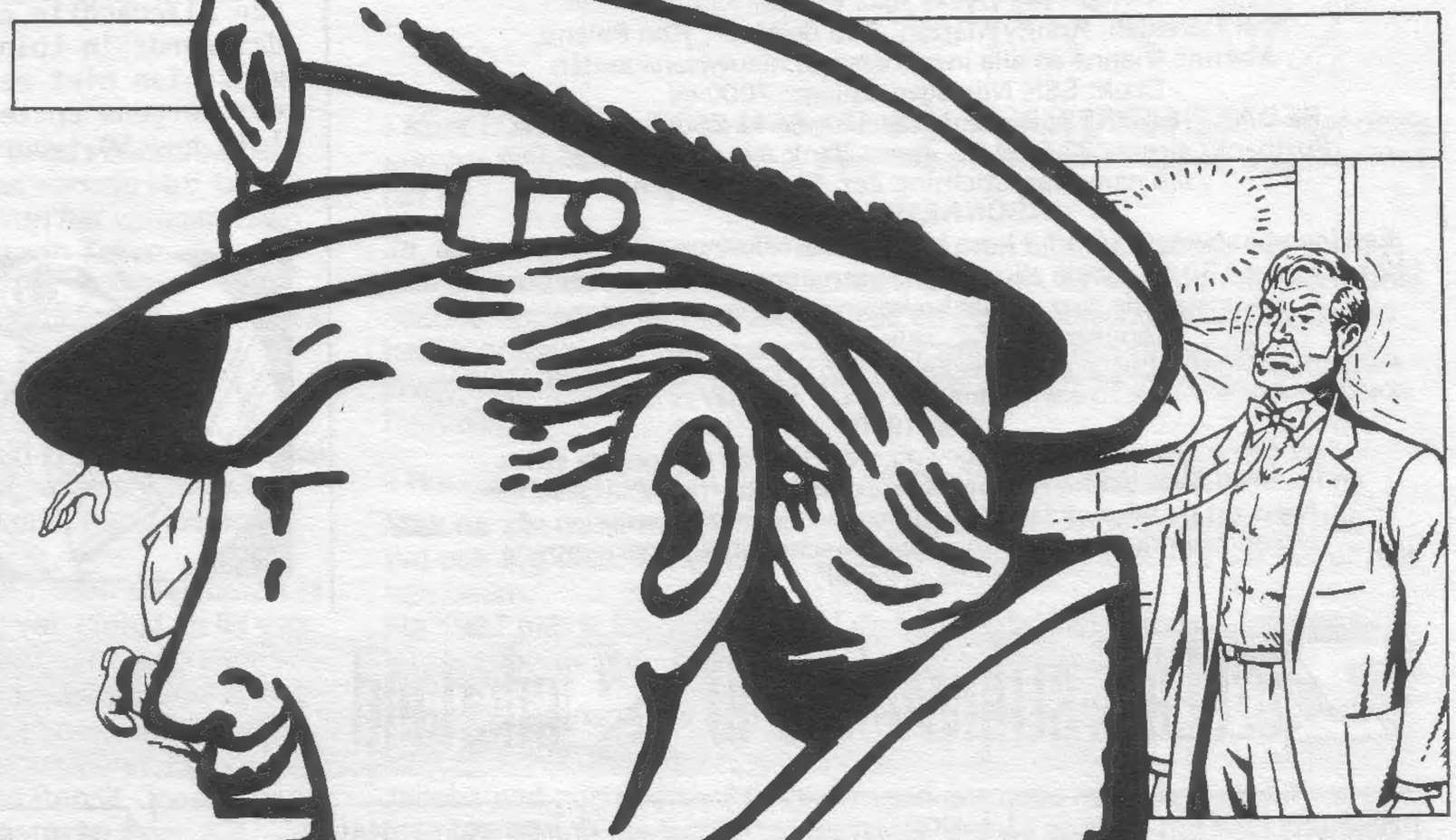

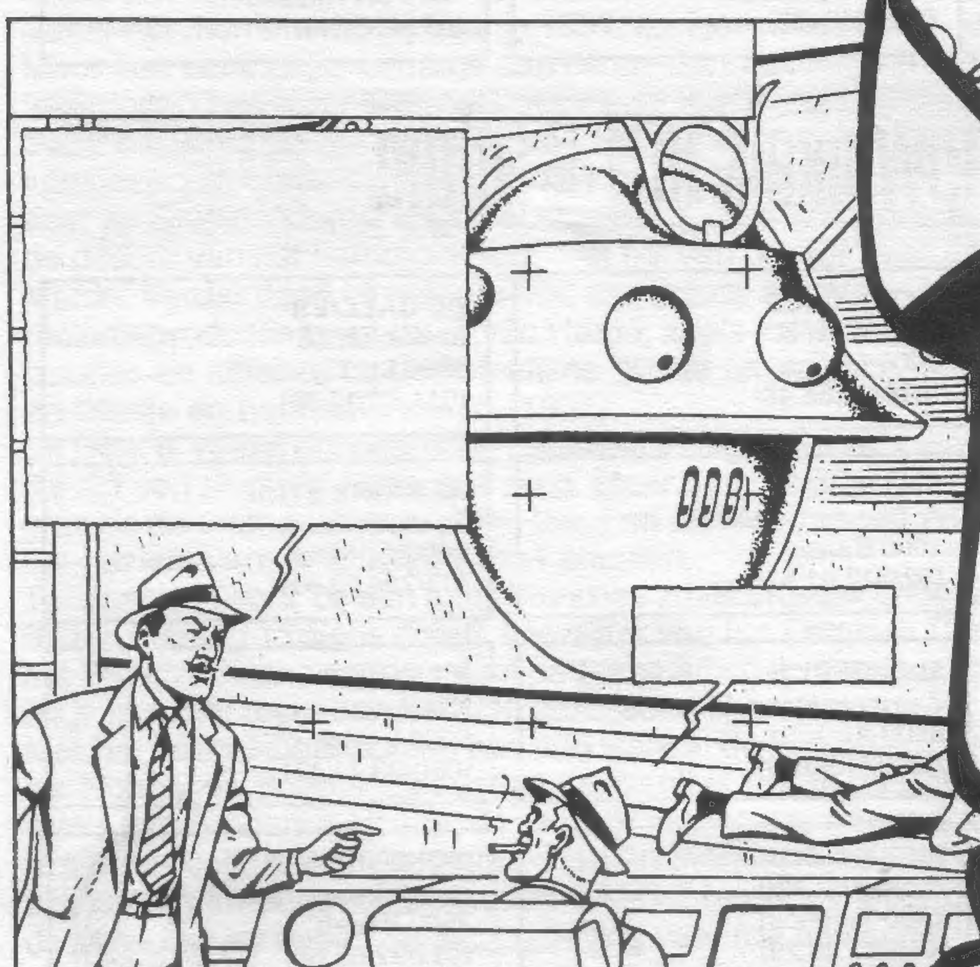

KOLOFON
ZozoLala is een onafhankelijk stripinformatieblad, dat wordt uitgegeven door Stichting Zet. El te Nijmegen
ZozoLala verschijnt zes keer per jaar en is gratis voor klanten van de op deze pagina vermelde stripwinkels
REDAKTIE:
Carl Bieker, Mike Leenders, Wiel Weijers en Ton van der Wielen
VORMGEVING EN OPMAAK:
Peter Kuipers en Marinia Verbeek
VASTE MEDEWERKERS:
Paul van Gremberghen, Peter Leysen, Bert van der Meij, Mat Schifferstein, Hedy Stegge en Kees Verhulst
MEDEWERKENDEN AAN DIT NUMMER:
Myriam van Dyck, Joke van der Klink, Paul Lucassen, Ronny Matton, Bob de Moor, Ron Poland, Martine Vienne en alle inzenders van nieuwjaarskaarten
Druk: SSN Nijmegen Oplage: 7000 ex.
REDAKTIEADRES: Biezenstraat 151, 6541 ZS Nijmegen, NL
Postbank: gironr. 32 5 39 37 Amro Bank rek. nr. 44.06.30.959 ten name van Stichting Zet. El te Nijmegen
ABONNEMENTEN:
Een jaarabonnement (6 nrs.) kost f 18,00, een abonnement voor twee jaar (12 nrs.) kost f 30,00. Beide zijn te verkrijgen door storting van het bedrag op bovenstaande giro- of bankrekening, met vermelding van:
Abonnement Z.L. miv. nr .....
FOREIGN SUBSCRIPTIONS: F 18,00 (1 YEAR) OR F 30,00 (2 YEARS) BY INTERNATIONAL MONEY ORDER PAYABLE TO ZET. EL, BIEZENSTRAAT 151, 6541 ZS NIJMEGEN, HOLLAND
© 1990
Het copyright voor de vormgeving, de artikelen en voor de strips en illustraties berust bij de auteurs en/of de betreffende uitgeverijen. Niets uit de inhoud van dit blad mag worden overgenomen of vermenigvuldigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Prachtig

Misschien wat laat, maar niet minder grondig gemeend. Dat dit jaar een prachtig mag worden. Voor de dealers. De junks. De rekreatiegebruikers. De gezelligheidslezers. Van strips dus. Dat jouw favoriete auteur ineens massa's mag gaan produceren. Dat de uitgevers op tijd mogen zijn. Dat al die mooie boeken betaalbaar mogen zijn. Regelrecht goedkoop mag natuurlijk ook.
Wij hebben alvast een goed voornemen: binnenkort komt er een allemachtig prachtig jubileumnummer. Geloof me vrij, dat wordt 'n kolossaal collector's item. Zo erg, dat-ie misschien niet eens in de kast past. Voorlopig hoef je dus nergens op te letten, op twee of drie dingen na. Zozolala nr. 50, your local dealer, en dit nummer natuurlijk.

WW

OP ONZE VOORPLAAT: Blake voor pagina 13 van het langverwachte deel 2 van *De 3 formules van Prof. Sato*, getekend door *Bob de Moor* naar het scenario van *Edgar P. Jacobs*.

ZozoLala-stripwinkels in Nederland

AKO
Stationsplein 5 (NS-station)
7411 HB Deventer
(05700-12244)

AKO
Lange Kerkstraat 33
4461 JG Goes
(01100-15309)

DE BOEKENHALTE
Assendorperstraat 103
8012 DH Zwolle
(038-221077)

DE BOEKENWURM
Corneliuslaan 22
6413 GT Heerlen
(045-228082)

BOEKHANDEL EN LEESBIBLIOTHEEK
't CENTRUM
Korte Singelstraat 20a, Schiedam
010 - 426 25 84
Nieuwstraat 3, Delft
015 - 14 44 90

BOES
Lievevrouwestraat 33
4611 JJ Bergen op Zoom
(01640-59366)

BOLSTER
Koninginnesingel 43
5911 KD Venlo
(077-544069)

BOOKERS & STRIPPERS
Boterstraat 19
1811 HP Alkmaar
(072-121916)

DUMPIE
Nieuwe Rijn 18
2312 JC Leiden
(071-126404)

EMO SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

Kleine Berg 33
5611 JS Eindhoven
040 - 441882

FRANKA
Torenstraat 9 (Torenpassage)
4811 XV Breda
(076-214153)

HET GELE TEKEN
Grote Oost 37
1621 BR Hoorn
(02290-18623)

NOORD
1e Middellandstraat 110-C
3021 BH Rotterdam
(010-4258756)

NOORD
Zaagmolendrift 33
3036 JX Rotterdam
(010-4664368)

de Noorman stripboek handel

KONINGSTRAAT 43
6811 DH ARNHEM
TEL. 085 - 420909

DE NOORMAN
Koningstraat 9
6511 LA Nijmegen
(080-226146)

OBELIX
Ten Katestraat 26-A
1053 CG Amsterdam
(020-855100)

PANDA
Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage
(070-635950)

PAULUS DE BOSKABOUTER
Verdronkenoord 62
1811 BG Alkmaar
(072-126041)

PEP
Oude Aa 1
5701 PZ Helmond
(04920-49222)

HET PERRON
St. Janstraat 3
4331 KA Middelburg
(01180-34747)

PIET SNOT
Vismarkt 3
3511 KR Utrecht
(030-318472)

PLAATJES-BOEKJES
Herenstraat 77
1211 CA Hilversum
(035-233646)

DE RAT
Korfmakersstraat 3
8911 LA Leeuwarden
(058-151600)

ZozoLala-stripwinkels in België

RICHARD
Rombout Hogerbeetsstraat 78
1052 XH Amsterdam
(020-842923)

ALFA STRIP
Nieuwstraat 12
2440 Geel
(014/58.43.80)

CARAPACES
Parijsstraat 6
3000 Leuven
(016/22.58.40)

DE GALLIËR
Beekstraat 46
3800 St. Truiden
(011/67.17.39)

SJORS
Scheffersplein 1
3311 EJ Dordrecht
(078-142012)

SPIRIT
Hinthamerstraat 90
1052 MS 's Hertogenbosch
(073-145530)

GOBELIJN
Mechelsestraat 35
3000 Leuven
(016/23.55.86)

IDEE FIKS
A. Dansaertstraat 88
1000 Brussel
(02/512.61.52)

MEKANIK STRIP
St. Jacobsmarkt 73
2000 Antwerpen
(03/234.23.47)

TOMMY
Nieuwlandstraat 14
5038 SN Tilburg
(013-358319)

DE TWEEDE LEZER
Eerste Wormenseweg 102
7331 DK Apeldoorn
(055-427202)

PIERKE
Frans van Rijhovelaan 312
9000 Gent
(091/27.70.86)

SLOEBERKE
Zwevegemstraat 11
8500 Kortrijk
(056/21.96.68)

DE STRIEP
Katelijnestraat 42
8000 Brugge
(050/33.71.12)

YENDOR
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
(010-4331710)

DE STRIPOMAAN
Kardinaal Cardijnstraat 3
1500 Halle
(02/365.15.89)

TISTJEN DOP
Paterstraat 120
2300 Turnhout
(014/42.88.29)

WONDERLAND
Paardsdemerstraat 17
3500 Hasselt
(011/22.82.00)

Sato 2: De Moor contra Mortimer

Paul Lucassen

Echte fans weten wat wachten is.
Echte fans weten ook dat E.P. Jacobs zijn albums goed voorbereidde.
Maar dat we zo lang zouden moeten wachten op het vervolg van "de 3 formules van Professor Sato", en dus op de afloop van het verhaal waar we Mortimer eenzaam achterlieten in een buitenwijk van Tokyo, dat was wel wat veel gevraagd.
In Turnhout spraken we met de tekenaar die het verhaal zal gaan afmaken: Bob de Moor.
Vis-a-vis met een veelzijdige Vlaming.

Bijna 13 jaar na dat de eerste Nederlandse uitgave in 1977 verscheen, zal het langverwachte vervolg op "de drie formules van professor SATO", getiteld "Mortimer tegen Mortimer " (SATO 2) in maart 1990 moeten uitkomen.
De tekenaar: Bob de Moor, Antwerpenaar in hart en nieren en geboren in 1925. Een veteraan met een indrukwekkende staat van dienst en lid van de zogenaamde "Brusselse School", een groep tekenaars rond Hergé, die vooral bekend zijn geworden vanwege hun consequent gebruik van de "Klare Lijn". Naast Bob de Moor werden en worden ook mensen als Edgar P. Jacobs en Jacques Martin tot deze groep gerekend. En we hoeven maar naar het werk van mensen als b.v. Ted Benoit, Joost Swarte, Floc'h en P. Zanon te kijken om te kunnen konstateren dat deze stijl behoorlijk invloedrijk is geweest.

Bob de Moor lijkt een voor de hand liggende keus als het gaat om het voltooien van een verhaal van Jacobs; zijn Klare Lijn sluit nauw aan bij die van Jacobs. Daarnaast is de veelheid aan tekenstijlen die de Moor in de loop van zijn meer dan veertigjarige carriëre beoefend heeft aanzienlijk. Alleen al zijn eigen reeksen variëren sterk in stijl. Een overzichtje.

Van karikaturale en soms typisch Vlaamse stripreeksen als De Lustige Kapoentjes (van '47 - '49 in het Kapoentje), Hobbel en Sobbel (vanaf '46 - '51 in de Kleine Zondagsvriend), Bloske en Zwik (van '48 - '49 en '50 en '55 in resp. het Kapoentje, het Handelsblad en het Volksweekblad), Nonkel Zigomar, Snoe en Snolleke (vanaf '51 - '56 in Nieuws van de dag), Tijl Uilenspiegel (in '50 en '51 in Nieuws van de dag en het Vrije volksblad) en Meester Mus (van '50 - '79 in Kuifje) via een heiligenverhaal over Jean-Baptiste de la Salle (in '49 in het Kapoentje) tot historisch-realistisch werk als Willem Goedbloed (van '47 tot '48 in het Kapoentje), Sterke Jan (in '51 in Kuifje) en de stripbewerkingen van de Conscience-verhalen; "de Leeuw van Vlaanderen" (in '49 in Kuifje) en "de Kerels van Vlaanderen" (in '52 in Kuifje).
Van sterk door Hergé geïnspireerde Barelli-verhalen (van'50 - '79 in Kuifje) tot de historische en bijna natuurgetrouwe gedetailleerdheid die we bij Cori de scheepsjongen (in '51 en '52 en van '78 - 87 in Kuifje en Eppo) aantreffen.
Als een kameleon lijkt de Moor van stijl te kunnen wisselen.
Behalve door zijn eigen reeksen is de Moor ook bekend van zijn vele, veelal anonieme, werk in de schaduw van Hergé bij diens Studio.
Vanaf het moment dat hij daar in 1951 aangenomen wordt, levert Bob de Moor een belangrijke bijdrage aan de tot standkoming van de decors en tekeningen van met name de laatste acht Kuifje albums, de reeksen Jo, Suus en Jokko en verder Quick en Flupke en de door verzamelaars veelgezochte chromo's behorend bij de reeksen "Zien en weten" die door de Studio indertijd uitgebracht werden. Daarnaast draagt hij bij aan de decors van het Lefranc-album "Het hol van de wolf" van Jacques Martin. Verder heeft hij meegewerkt aan talloze animatie- en reclameproducties van de Studio Hergé, zoals kalenders, wenskaarten, puzzles en affiches en de tekenfilms "Kuifje en de zonnetempel" (1970) en "Kuifje en het haaienmeer" (1971).
Dit werk is veelal onopgemerkt gebleven en de Moor was wat dat betreft in die tijd een studiotekenaar pur sang. Maar naarmate de jaren vorderden, groeide de vriendschap tussen Hergé en de Moor en ging de Moor mede het gezicht van de Studios Hergé bepalen.
Tel daar nog eens bij een aantal functies zoals artistiek directeur van de Studio Hergé (na diens dood), voorzitter van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal en momenteel part-time artistiek directeur van Lombard en je kan met recht spreken van een veelzijdige veteraan.
Met het beschikbaar komen van oud werk in de heruitgaves van reeksen als Hobbel en Sobbel, de Lustige Kapoentjes e.a. in de Bob de Moor-reeks van Brabantia Nostra, de recente heruitgave van de Snoe en Snolleke-reeks onder de naam Johan en Stefan (vernoemd naar twee van zijn zoons) en het overnemen van SATO 2 treedt de Moor defenitief uit de schaduw en neemt de belangstelling voor (de betekenis van) zijn werk aanzienlijk toe.

- Kunt U iets vertellen over hoe het begonnen is; U bent momenteel bezig aan het tekenen van SATO 2. Door wie werd U gevraagd en wanneer was dat ?

Ja, dat zal geweest zijn in '84 of '85 toen men wist dat Jacobs het verhaal door zijn ziekte niet meer zou kunnen afmaken. Er was toen al een Studio Jacobs opgericht en met Jacobs zelf en de medewerkers van de Studio heb ik er toen over gesproken. Jacobs zelf wilde niet dat er tijdens zijn leven iemand aan het verhaal zou werken. Na zijn dood mocht dat van hem wel.

- Waarom heeft het dan toch nog zolang geduurd voor U ja zei ?

Vlak na zijn dood was ik officieel nog bij Studio Hergé in dienst en had ik het ook erg druk. De omstandigheden waren toen zodanig dat het er niet van kwam.
Na 1987 heb ik toegestemd met de belofte dat het verhaal eind 1989, begin 1990 klaar zou zijn. Ik ben er nu al anderhalf jaar mee bezig.

*- Was het scenario van SATO 2 al helemaal klaar of waren er al pagina's door **Jacobs** getekend?*

Jacobs had nog geen echte tekeningen gemaakt maar had al wel van het hele verhaal de bladschikking gemaakt, dat wil zeggen het hele scenario was klaar, alle dialogen en teksten waren al uitgewerkt en in de ballonnetjes geschreven, alle kaders waren al getekend. Hier en daar stonden al schetsen aangegeven, alleen de eigenlijke tekeningen ontbraken nog.

Sharkey, Olrik en Kim door De Moor

*- Weet U waar **Jacobs** zijn informatie en documentatie voor dit verhaal vandaan haalde ? Gebruikt U diezelfde documentatie ?*

Toen er uiteindelijk beslist was dat ik het verhaal zou afmaken, heb ik van de mensen van Studio Jacobs de hele documentatie van Jacobs er bij gekregen.Jacobs had dit materiaal zelf verzameld in de jaren, met behulp van japanse vrienden en specialisten op dat gebied. Hij heeft brieven geschreven naar de instanties, vele schetsen gemaakt van foto's, enzovoorts.
Ook is hij speciaal naar Tokyo geweest en heeft daar zelf veel foto's genomen. Hij had allerlei Dinky Toys en dergelijke gekocht voor de auto's, ambulances en zo en andere schaalmodellen. De documentatie was dus al helemaal klaar. Ik vul het in die zin aan dat ik nog wel polaroidfoto's maak van moeilijke houdingen en dergelijke, maar verder is er voor mij bij dit album in vergelijking met bijvoorbeeld een album van Cori veel tijd qua documentatie bespaard gebleven.

Bob de Moor voor de spiegel

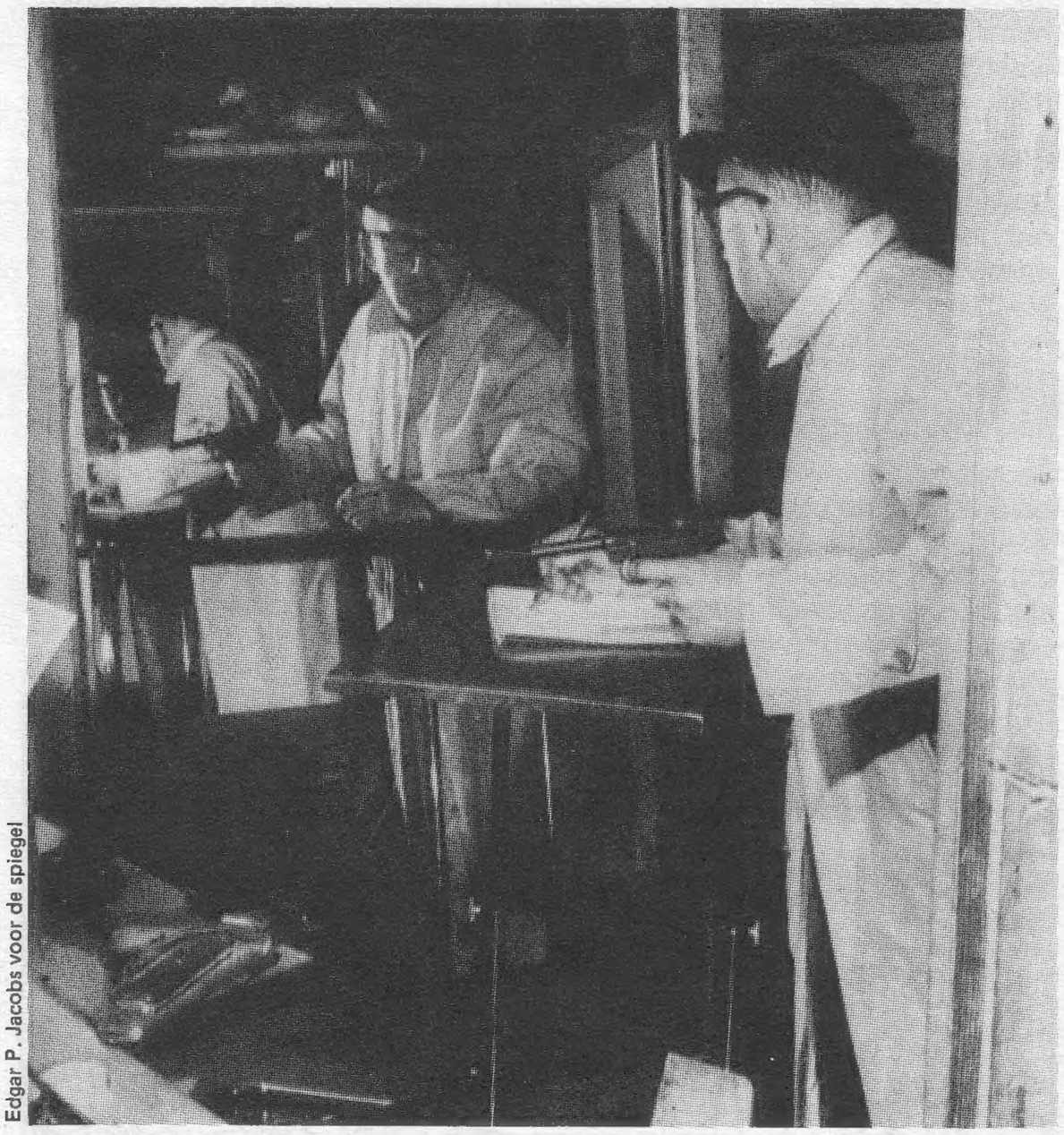

Edgar P. Jacobs voor de spiegel

- Het scenario is na bijna 15 jaar wachten misschien wel wat verouderd. Worden er door U nog zaken aan het scenario veranderd of aangevuld (decors, kleding, b.v.) ?

Ja, inderdaad, dat is zeker een probleem omdat het verhaal al zo lang geleden gemaakt is. Het type auto is helemaal verouderd, de ambulances en politiewagens bijvoorbeeld. Maar ik ga wel uit van die oude modellen. Wat betreft politieuniformen en enkele gebouwen zijn er ten opzichte van de foto's uit Tokyo van 5 jaar geleden ook wel wat dingen veranderd, maar dat kan ik nu niet goed meer bekijken.
Ik probeer er bewust voor te zorgen dat het tweede deel goed aansluit bij het eerste, zowel qua tekeningen als qua sfeer.
Men zal natuurlijk altijd zien dat het niet van Jacobs is maar van mij. Maar ik heb getracht geen breuk te doen vallen tussen de twee albums.

- Hoe doet U dat ? Hoe slaagt U er in zijn stijl te benaderen ?

Dat lukt me, denk ik, omdat ik me goed aan verschillende stijlen kan aanpassen. Niet aan alle stijlen, natuurlijk, de stijl van de Marsupilami en Franquin, dat kan ik niet, maar de stijl van Hergé, Jacobs, de Klare Lijn, wat ongeveer ook mijn stijl is, dat lukt me goed.
Een eigen verhaal van mezelf is ook niet altijd makkelijk te tekenen, maar bij dit verhaal van Jacobs rijzen vragen op van: hij heeft het zo en zo bedoeld, dan moet je afgaan op zijn schetsen en de indeling van de bladzijden en gewoon zelf veel initiatief nemen.

*- Uw stijl ligt duidelijk dicht bij die van **Hergé, Martin** en **Jacobs** (de "Brusselse School") en U heeft **Jacobs** gekend, maar zijn er nog andere redenen dat men U gevraagd heeft voor het tekenen van "Mortimer tegen Mortimer " ?*

Dat komt omdat ik tot dezelfde groep behoor, denk ik. Met Jacques Martin heb ik lang samengewerkt, met Jacobs ook wel en met Hergé natuurlijk 35 jaar lang. We zagen elkaar regelmatig en ook de vrienden van Jacobs en de mensen van de Studio Jacobs ken ik al lang. Onderling hebben we daar wel over gesproken. Niemand dacht eigenlijk aan een tekenaar buiten die groep.

*- Is er ook nooit sprake van geweest dat iemand anders, bijvoorbeeld **Ted Benoit** of **P.J. Zanon** (van **Harry Dickson**) SATO 2 zouden doen?*

Binnen de groep is er wel sprake van geweest dat Martin het misschien zou doen en ook binnen de studio waren er andere mensen die het eventueel zouden doen. Maar zoals gezegd, niemand dacht eigenlijk aan een tekenaar van buiten. Waarom niet, omdat men er misschien niet tevreden over was, denk ik, ik weet het niet.

*- U bent in uw lange samenwerking met **Hergé** wel vertrouwd geraakt met het samenwerken aan een verhaal met een scenarist. U sprak ook veel met hem over uw platen voor **Kuifje**, bijvoorbeeld. Is het moeilijk om het voor dit verhaal van **Jacobs**, waar toch door velen naar uit gekeken zal worden, zonder scenarist te moeten doen ?*

Het is zonder meer moeilijk, omdat je het lang wél gedaan hebt, maar omdat je je goed voorbereid hebt (ik heb veel boeken herlezen, bijvoorbeeld) en omdat het scenario strak is opgesteld, heb ik toch een goede basis voor de dialogen. Op sommige plaatsen verander ik wel wat, maar dat is dan voornamelijk de plaatsing van personages of voorwerpen in de vakjes om fouten met de tekst te corrigeren. Dat zou Jacobs ook verbeterd hebben.

*- **Jacobs** heeft eens gezegd dat het stripverhaal een soort getekende opera is. Merkt U dat aan het scenario? Heeft dat invloed op úw manier van tekenen ?*

Ja, dat is echt zíjn uitspraak. Maar inderdaad, de bewegingen en de verhalen, de hele manier van vertellen heeft iets van opera, jazeker. Vroeger, bij de studio, hebben we samen, Hergé ook, Jacobs wel eens in het ootje genomen door te zeggen dat zijn teksten soms zo zwaar en bombastisch waren, maar dat ís nu juist Jacobs, dat maakt het juist mooi, en dus volg ik dat ook zo veel mogelijk.

*- Maar dat is toch minder de "Antwerpse stijl" van **Bob de Moor**, die is vaak meer humoristisch en lichtvoetiger.*

Ja natuurlijk, dat is ook zo, maar het is ook eigenlijk wel grappig dat al die gangsters erg gedetailleerd getekend moeten worden met nette, precieze strikjes, geplooide regenjassen en glimmende schoenen in de meest afschuwelijke en barre omstandigheden, zoals regen of een vechtpartij, bijvoorbeeld. Ik zou ze liever een leren vest of jack hebben aangetrokken omdat dat beter past in de actie van het verhaal, maar volgens Jacobs moet dat anders, dat ligt in het scenario vast.

Snel, de ladder ! Ik moet zorgen dat ik wegkom voor mij de oren gewassen worden !
BRAOUMMM
Damned ! De muur stort in !
Tot zijn verbijstering ziet hij boven zich die spookachtige gestalten die onbekommerd over hem heen lopen...
Help ! We hadden beter onze duikerspakken aan kunnen trekken dan deze anti-gas-pakken...!

Parodie op S.O.S. Meteoren door De Moor (Kuifje 49, 1984)

IL PASSE LA DOUANE RAPIDEMENT...
... ET PENETRE DANS LE HALL... MAIS...
Tiens ? Philip n'est pas là ? Bah ! Probablement un empêchement de dernière minute...

Pagina 1, strook 3: schets van Jacobs (uit 'Un Opéra de Papier')

NADAT DE OFFICIER DE DOUANE IS GEPASSEERD..
...KOMT HIJ IN DE AANKOMSTHAL, MAAR...
SAKA
Hè, is Philip er niet ?... Nu ja, hij was waarschijnlijk op het laatste moment verhinderd...

Pagina 1, strook 3: uitgewerkte versie van De Moor

- Hoe vindt U het om een verhaal van hem te tekenen ?

Daar ben ik natuurlijk trots op dat ik dat mag doen, een verhaal van Blake en Mortimer. Vroeger toen ik als jonge tekenaar bij Kuifje begon, was dat een grote naam, dat was een voorbeeld, daar keek ik toen echt tegen op. Ik ben dan ook benieuwd naar wat ik er van terecht ga brengen, wat men er van zal zeggen; het is echt een uitdaging voor me.
Het verhaal is tenslotte al af, het zou toch jammer zijn als dat niet getekend werd, door mij of iemand anders, daar gaat het nu niet om, maar als jij dan degene bent die dat kan doen, ja, dan ben ik daar best trots op.

*- Hoe vindt U het dat U vandaag zo gehuldigd wordt met een hele overzichtstenstoonstelling van oud en recent werk hier in Turnhout en uw zoon Johan krijgt de Bronzen Adhemar. U heeft jaren in de schaduw van **Hergé** veel anoniem werk verricht, wat vindt U van die tentoonstelling en aandacht voor uw persoon, overvalt die hulde U ?*

Het overvalt me wel en het overvalt me ook weer niet. Het overvalt me wel als onderbreking van mijn bezigheden. Nu ik met SATO 2 bezig ben, heb ik erg weinig tijd. Ook in mijn gedachten ben ik continu met dat album bezig. De mensen van de Warande (cultureel centrum te Turnhout, tevens plaats van de tentoonstelling; PL) zijn dan ook bij mij thuis gekomen zodat ik rustig kon doorwerken.
Ze hebben toen samen met mij in mijn archief gezocht naar bruikbare platen voor de tentoonstelling, anders had ik er echt geen tijd voor gehad om dat zelf uit te zoeken.
Gisteren en vanmorgen, toen ik hier heen ging, werd ik ook pas voor het eerst nieuwsgierig naar wat er komen zou. Ik had er verder nog geen idee van. Wat dat betreft overvalt het me wel, ja.
Het geheel, het resultaat vind ik erg leuk, de mensen die ik tegenkom, de tentoonstelling zelf, mijn hele werkkamer hier nagebouwd, ik vind het erg geslaagd. Het doet me goed, de mensen kennen je en komen met je praten, waarderen je werk, het is werkelijk jammer dat ik niet meer tijd heb voor zulke gelegenheden.

*- Uw zoon Johan is bekend van zijn reeks Kasper en zijn overname van de reeks Quick en Flupke van **Hergé**. Wat vindt U van het werk van uw zoon? Praat u er samen met hem over? Mag U commentaar leveren ?*

Ja, natuurlijk, we praten er zeker over.
Aanvankelijk was Johan helemaal niet begonnen met strips te tekenen. Het waren meer politieke prenten, cartoons, meer op het artistieke vlak, etsen en zo. Hij heeft nooit bijzondere belangstelling getoond voor mijn werk als wel voor de strip in het algemeen. We spraken wel eens over mijn en zijn tekeningen, maar dat was niet echt overleg, niet serieus.
Het was ook voor mij onverwacht dat hij van de ene op de andere dag bij de Studio Hergé kwam werken. Nu is hij toevallig mijn zoon, maar verder wordt hij net zo behandeld als een andere tekenaar, ook door mij. Hij krijgt soms werk van me en ook kritiek op zijn platen. Blijkbaar is het opbouwende kritiek geweest en heeft het hem gestimuleerd want hij is er mee doorgegaan. En daar ben ik natuurlijk trots op, het is toch m'n zoon.

*- Zijn er mensen van wie U nu kritiek krijgt, met wie U over uw strips, m.n. over SATO 2 praat, zoals U b.v. vroeger met **Hergé** uitgebreid platen besprak ?*

In principe is het mijn eigen verantwoordelijkheid en wordt ik daarbij wel wat in het oog gehouden door mensen van de Studio Jacobs, die tips en adviezen geven of me attanderen op zaken die ik vergeten ben. Philippe Biermé is een van mijn vrienden bij de Studio met wie ik over de platen spreek.

- Wat kunnen we binnenkort van U verwachten ?
*Wordt er nog nieuw werk van **Cori, Balthazar** of **Barelli** uitgegeven ?*
En wat iedereen natuurlijk graag wil weten, gaat U na SATO 2 nog andere Blake en Mortimer-verhalen doen ?

Wat betreft Blake en Mortimer wil ik nu eerst SATO 2 afmaken. Later zullen we wel zien. Na SATO, rond april 1990 ga ik met een nieuwe Cori verder. Daar was ik al mee bezig, maar omdat er nogal wat zaken uitgewerkt moesten worden, vooral wat betreft documentatie, ben ik eerst aan SATO 2 begonnen. Als ik toen verder gegaan was met Cori, zou het album van Jacobs helemaal pas laat uitkomen.
Momenteel heb ik al 25 pagina's van de 46 van SATO 2 af. De rest moet in zo'n 2 a 3 maanden afkomen. Er komen voorlopig geen nieuwe Barelli's. Daar heb ik het gewoon te druk voor. Ook aan de heruitgaves van Johan en Stefan, de oude Snoe en Snolleke moet nog het een en ander hertekend worden, waarschijnlijk komen daar, naast een heruitgave van de hele reeks, ook nog nieuwe verhalen bij. Ze zullen waarschijnlijk tegen het einde van 1990 uitkomen. ●

Blake door De Moor

Sharkey en de Mortimer-androïde door De Moor

Het overzicht in de inleiding heeft geenszins de pretentie volledig te zijn. Een informatie-brochure over Johan en Bob de Moor en een catalogus over Bob de Moor, die een zeer uitgebreide bibliografie van zijn werk door Jan Smet bevat, waren te verkrijgen op de Stripgidsdag, op 16 december 1989 in de Warande in Turnhout (B). Voor informatie: De Warande, Dienst tentoonstellingen, Warandestraat 42, B-2300 Turnhout. Tel. 014/419494

Goede voornemens

Carl Bieker en Mike Leenders

Het afgelopen jaar was voor het medium strip niet het meest geslaagde jaar te noemen. Het schortte nog wel eens aan de kwaliteit van de strips, bladen als Wordt Vervolgd *en* Titanic *verdwenen en alles bij elkaar was de mening: magertjes, gebeurt er nog wel iets? Ook wat een nationale opsteker had moeten zijn, de StripDrieDaagse, bleek tegen te vallen. Mineurstemming dus in de stripwereld. Of toch niet helemaal?*
Of het iets met elkaar maken heeft weten we niet, maar het lijkt wel of iets van de beweging die in Oost-Europa merkbaar is ook van invloed is op activiteiten in de West-Europese stripwereld. Opeens blijkt dat het medium strip nog niet op haar retour is, maar dat men er nog van alles aan wil doen. De klad zit dan wel in het stripblad, maar dat weerhoudt een uitgever als Lombard *er niet van om met nieuwe initiatieven op de proppen te komen. Daar spraken we over met de dames* Myriam van Dyck *en* Martine Vienne. *Met* Ron Poland *van* Het Raadsel *spraken we over de distributie van het fonds van Casterman.* Ronny Matton *stond ons te woord over nieuwe ontwikkelingen bij* Blitz/Farao *en* Joke van der Klink *lichtte de veranderingen toe die bij* Arboris *op stapel staan.*

LOMBARD UITGAVEN

Lombard *heeft een groot aantal activiteiten op stapel staan. Op de Franse markt is bijvoorbeeld het blad* Hello BD *verschenen. Het blad heeft toch dezelfde formule als* Tintin Journal *(de Franse versie van het weekblad* Kuifje, *CB), dat een jaar geleden gestopt werd?*

Dat klopt, *Tintin Journal* werd eind 1988 opgeheven, met name vanwege problemen die er bestonden met de erven van *Hergé* over de naam van het blad, verbonden met de inhoud. Zij konden zich er niet meer in vinden. Een korte tijd later werd het blad *Tintin Reporter* opgezet, als een soort vervanging, maar met veel minder strips, veel meer losse wetenswaardigheden met een onderwijzend karakter. Dit blad bleek al gauw een misser en werd in juni 1989 opgedoekt. *Hello BD* is sinds september 1989 op de Franse markt en verschilt inderdaad nauwelijks van het oude *Tintin Journal*. Dezelfde soorten strips als toendertijd staan weer centraal en tot onze vreugd heeft ook het oude lezerspubliek zich weer laten zien. Het blad heeft alle reden om door te gaan en nu dus met een andere naam. Het is zeker niet zo geweest dat een dalende oplage ons indertijd noodzaakte om te stoppen. We werken nu overigens met een oplage van 50.000 stuks voor de Franstalige markt, waaronder ook Canada.

Jullie zijn nog bezig met een aantal andere projecten. Kunnen jullie daar wat over vertellen?

We zijn begonnen met een krantenbijlage in Zwitserland. De naam van die bijlage is *Week BD*. Eerst was dit overigens *Week End*, maar vanwege alweer (!) problemen met de naam - nu omdat een ander blad al zo heette - is dit inmiddels veranderd. *Week BD* is uitgevoerd als magazine, gericht op een jong publiek en heeft dezelfde uitvoering als ons weekblad *Hello BD*. Het verschil zit hem met name in de informatie die deze bijlage biedt naast de strips (waaronder Thorgal, Dommel en Adler): er is veel informatie over films, video en videospelletjes. Of een dergelijk project ook nog in andere landen zal worden uitgevoerd, laten we mede afhangen van het resultaat hier.
Een ander blad dat recentelijk op de markt is gebracht (november 1989) is het blad *Dommel* (de Franse equivalent draagt de naam *Cubitus*). Dit blad gaat tweemaandelijks verschijnen. Het blad kent in Nederland een grote populariteit, terwijl het nog maar heel kort op de markt is. Wat zeker van invloed is, is de tekenfilmserie die momenteel op de Nederlandse televisie te zien is (iedere zondag bij de VARA, *CB*). Ook bij de Franse t.v. bestaan er plannen om de *Dommel*-tekenfilms binnenkort uit te gaan zenden. Resultaat van dit alles kan zijn dat we de verschijningstermijn gaan opvoeren naar één maal in de maand.
Een laatste blad dat door ons is geïntroduceerd, sinds het begin van dit jaar, is *Jet*, met als ondertitel: "Het eerste Europese tijdschrift voor jong talent". *Jet* is bedoeld als kweekvijver voor jonge tekenaars. We zoeken dat talent zowel nationaal als internationaal. Binnenkort starten we, om een en ander meer bekendheid te geven, een mailing naar alle scholen in België, die iets met grafische kunst te maken hebben. *Jet* staat onder redactie van *Bob de Moor, André-Paul Duchâteau, Jean-Luc Vernal* en *Rob Harren*.
Voor de rest van het jaar hebben we nog andere plannen, maar daar kunnen en willen we nog niet teveel van kwijt. Feit is wel, dat er een tijdschrift met de naam *Mystery* gepland staat, wat het begin moet zijn van een serie van lange, afgeronde detective-verhalen, opgebouwd rond succesvolle stripfiguren als *Rik Ringers*.

Naast de bladen zijn jullie ook op het terrein van de albumuitgaven actief. Nieuwigheid is de Collectie Clair-Obscur. *Wat kunnen we daarvan verwachten?*

Het wordt een nieuwe serie, in zwart/wit uitgevoerd, met een slappe, gekleurde omslag. De tekenaars die aan deze serie verbonden zullen zijn, worden nog veelal als buitenbeentjes beschouwd. Ze zijn wel van naam bekend, maar nog niet echt doorgestoten. Er wordt met deze reeks een vrije ruimte voor hen

gecreëerd; ze worden in staat gesteld om hun eigen stijl te vinden, om grafische nieuwigheden uit te proberen, om ook inhoudelijk en verhaaltechnisch meer te durven. Er gelden bij-

voorbeeld ook geen beperkingen van het aantal platen.
De reeks is daardoor niet bestemd voor de massaproduktie en wij verwachten dat de doelgroep ook anders is: meer op volwassen lezers gericht. In februari worden reeds de eerste delen op de Nederlandse markt gebracht: "Shosha", van *Marc-Renier* en "Bloedige strijd om een lot" van *Zoran*.
Naast de *Collectie Clair-Obscur* komen we dit jaar nog met stripromans. Géén strips, maar geïllustreerde romans van ongeveer 160 pagina's elk. De verhalen zullen wel spelen rond bekende stripfiguren als (alweer) Rik Ringers *Thorgal* en *Sneeuw*.

BLITZ

Jullie timmeren aardig aan de weg. Eén van de resultaten daarvan is dat jullie nu ook een andere ruimte gaan betrekken?

We hebben een goede start gehad, dat klopt, en zo langzamerhand wordt het tijd om uit te kijken naar iets groters, iets wat ook qua ligging gunstiger is. Binnen afzienbare tijd - dit jaar moet een en ander gerealiseerd zijn - wordt een nieuw complex opgeleverd vlakbij de stad waar vandaan we ook nu opereren: Waregem. Dit complex zal worden gebruikt als pakhuis, kantoorruimte en ook zal er een activiteitencentrum geopend worden. Dit activiteitencentrum is voor een gedeelte een ruimte voor auteurs om te werken, deels ook een tentoonstellingsruimte, waar we mensen gaan ontvangen. Die tentoonstellingsruimte is een extra stukje promotie: het werk van auteurs die bij ons in het fonds zijn opgenomen kan nu en dan voor pers en publiek toegankelijk worden gemaakt. We dachten zelf aan een open-deur-dag, zo'n twee maal in het jaar. Op 4 maart organiseren we een dergelijke happening in Antwerpen. We wijken voor één maal uit naar deze stad, omdat ons eigen centrum dan nog niet afgebouwd is. Er zullen zo'n tien tot twaalf auteurs aanwezig zijn, die zullen signeren. De opening van deze dag zal plaatsvinden in aanwezigheid van de pers. Na de officiële opening zal het publiek toegang krijgen. Aan deze dag zitten twee grote verrassingen voor het publiek verbonden. Een en ander krijgt men nog via de winkeliers te horen (en in de PrullenBak van dit nummer, CB).

Je had het over een ruimte waar auteurs kunnen werken. Denk je aan een kleine studio?

Nee, ik schep enkel de mogelijkheid voor auteurs die van ver moeten komen - en we gaan met een groot aantal mensen uit het buitenland werken, hoor! Als een auteur dan op het laatste moment nog enkele wijzigingen moet aanbrengen, of hij wordt gevraagd voor een speciale cover of iets dergelijks, dan heeft hij alle gelegenheid om zijn werk hier in Waregem te maken. We hebben dan ook nog voorzien in de mogelijkheid om te overnachten. Er worden eveneens enkele ruimten gebouwd die niet onder zullen doen voor goede hotelkamers.

Wie zijn zoal die tekenaars, waarmee Blitz *in de nabije toekomst gaat werken?*

We kijken naar auteurs in ons eigen landje, maar uiteraard ook daarbuiten. Binnenkort zal er werk gaan verschijnen van twee Braziliaanse tekenaars, te weten *Mathias Rodval* en *Mozart*. Nagenoeg onbekend in Europa, maar van zeer grote klasse. *Rodval* tekent een Zuid-Amerikaanse avonturenstrip en hanteert een stijl die wegheeft van het werk van Giraud, maar ook wel van Hermann. *Mozart* gaat zich vooralsnog bezighouden met het SF-genre, maar komt ook met één westernverhaal dat in een nieuwe collectie "Colt" zal uitkomen. Dat alles is voor februari gepland. In diezelfde tijd zullen we ook een begin maken met een serieuze poging om meer Nederlandse tekenaars op de Franse markt te brengen. Grote Pyr, van *Dick Matena* zal vertaald worden; Oberon heeft namelijk alleen de rechten in Nederland! Ook van *Martin Lodewijk* en *Eric Heuvel* willen we albums gaan uitbrengen. Van andere auteurs kan ik de namen nog niet geven, we zitten wat dat betreft nog midden in de onderhandelingen. Maar reken maar dat er nog heel wat auteurs zullen volgen!

De verspreiding van de hardcovers van Blitz *in Nederland werd lange tijd door* Betapress *verzorgd. Sinds kort heeft stripwinkel* Richard *deze sector onder haar hoede, terwijl* Betapress *zich beperkt tot de slappe kaften. Wat is hiervan de reden?*

Het sterke punt van *Betapress* is dat ze zich volledig gooien op het massaprodukt. Heb je een dergelijk produkt, dan ben je zeker van een goede verspreiding. Onze hardcovers hebben echter een hele andere aanpak nodig. Hier past een andere, uitgebalanceerde verspreiding. Met *Richard* zijn we in zee gegaan, omdat zij wel een verspreiding volgens onze formule konden garanderen. Dit heeft zich nu al geuit in de verkoopcijfers! Al na één maand registreerden we een gemiddelde stijging van de verkoop van 100%! En ik verzeker jullie, dat dit niet het resultaat is van een enkel goed lopend album of een gevolg van bepaalde feestdagen. Het is een gemiddelde over alle lopende series, dus ook de minder goed lopende. Gezien de resultaten tot nu toe hebben we goede verwachtingen voor onze hardcovers.

ZozoLala vroeg ook stripwinkel Richard *naar hun ervaringen met de verspreiding van deze hardcovers.*

Stripwinkel *Richard*: de distributie verloopt nu via mailing en per telefoon. Ook is er een folder in de maak, waarin de nieuwe uitgaven en reeksen zullen worden geïntroduceerd. Uiteraard met informatie over de auteurs en de inhoud van de strips. Deze folder zal een beeld gaan geven van wat we het komend half jaar van *Blitz* kunnen verwachten. We proberen met deze uitgeverij tot goede afspraken te komen over bijvoorbeeld het vrijgeven van verschijningsdata. Zoals de zaken nu gepresenteerd worden, wekt het alleen maar ergernis op bij de winkeliers en klanten; wat wil je, als strips er drie maanden na de opgegeven datum nog niet zijn. Dat soort dingen moet niet meer kunnen. Pas dan je informatie naar de winkel aan. *Blitz* en wij willen de klant zo juist mogelijke informatie bieden. Kijk, veel winkeliers kennen de Franse bladen niet, weten niet wat er op de Franse markt al is uitgekomen en zijn niet altijd op de hoogte van wat we spoedig op de Nederlandse markt kunnen verwachten. Als je deze lacune door goed verzorgde informatie kunt opvullen, is zowel winkelier als uitgeverij én natuurlijk ook de klant tevreden! Mijn ervaring met de verspreiding van comics komt bij deze werkzaamheden goed van pas.

Tenslotte laten we uitgeverij Blitz *nog een maal aan het woord over een discutabel punt: de vertalingen vanuit het Frans, hetgeen ten aanzien van enkele* Farao*-uitgaven nogal wat opmerkingen heeft losgemaakt.*

Blitz: het vertalen van de oorspronkelijk Franse teksten is werkelijk een probleem. Ik zie het echter zo: over het algemeen hebben wij Belgen een goed taal*gevoel*: de essentie van de teksten houden we bij de vertaling van het Frans in het Nederlands zeker overeind. Wij missen echter het zuivere Nederlandse taal*gebruik*. En daar kunnen vooral Nederlanders over vallen.

Doorgaans krijgen we van onze Vlaamse taalgenoten geen commentaar over onze vertalingen. En daarmee raak je de kern van dit probleem, volgens mij. Je zit nu eenmaal met een gedifferentieerde markt. Dit alles neemt overigens niet weg dat we naar een juiste, zo volledig mogelijke vertaling blijven streven.

HET RAADSEL

Bij Het Raadsel is er sinds 1 januari meer veranderd dan alleen het jaartal?

Dat klopt. Per 1 januari hebben wij de volledige distributie van Casterman op ons genomen. En nu zijn we aan het verhuizen, omdat we natuurlijk ook plaats moeten hebben voor hun voorraad en die is niet misselijk! We zitten hier in een héél klein pandje. Als je vroeger wel eens naar Swiebertje keek en je kunt je het pandje van Malle Pietje herinneren, dan weet je ook hoe we hier zitten. Ha, ha, het is écht te klein.
We hebben nu een groot pand gehuurd op het industrieterrein Hempoint (Nieuwe Hemweg 7e-7f, 1013 BG Amsterdam) en dat is eigenlijk de grootste verandering.

Casterman verspreidde tot nu toe via Aldipress en enkele kleine distributeurs. Waarom hebben ze nu voor jullie gekozen?

Omdat Casterman nogal onder druk werd gezet door Aldipress die het alleenrecht op de verspreiding wilde en geen gesodemieter meer met kleine distributeurs, enzovoorts. Casterman kreeg het gevoel dat Aldipress op die manier bezig was om hun over te nemen. Nou ja, dat was natuurlijk niet zo, maar Casterman voelde zich er niet lekker bij.
En wij doen het de laatste jaren erg goed, vooral wat de verspreiding van Casterman betreft, en zo kwamen ze op ons uit. Ons fonds is nu behoorlijk gevuld, omdat we verder nog Arboris, Sherpa, Zet.El, Gezellig en Leuk, een paar kleine Belgische uitgevers en natuurlijk ons eigen werk hebben.

Wat kunnen we dit jaar van dat eigen werk verwachten?

In ieder geval komen we dit jaar met *Kultuur en Techniek* en deel vijf van *Niet zo, maar zo* van Joost Swarte uit. Daarnaast nog met een boekje van Ever Meulen over auto's. En Peter Pontiac is heel druk bezig. Naast een album van zijn hand zullen er dit jaar ook nog wat portfolio's en een aantal magazine's van hem verschijnen.

ARBORIS

Arboris laat haar albums niet langer in Hongarije en Joegoslavië drukken, maar begint een eigen drukkerij?

Ja, vanwege de lage albumprijs in Nederland moesten we het wat het drukken betreft steeds verder weg zoeken om het uitgeven van kleine oplages nog rendabel te houden. Maar het drukken in Hongarije en Joegoslavië gaf de laatste jaren nogal wat problemen. Te late leveringen, boeken die niet goed gedrukt waren, niet goed gebonden, of zelfs scheef afgesneden. Afijn, alles wat maar enigszins mis kon gaan, ging ook mis. Bovendien spreken daar maar een paar mensen Engels, zodat de kommunikatie ook niet echt optimaal was. Daar kregen we op den duur zó genoeg van dat we eens op papier zijn gaan zetten wat we per jaar zo ongeveer aan drukkosten kwijt zijn. Toen kwamen we op een bedrag uit waarvan al snel bleek dat het voldoende was om de boeken zelf te kunnen drukken.
We hebben nu een stukje grond op het industrieterrein bij Zelhem gekocht. Daar laten we een loods bouwen die we als drukkerij, magazijn en kantoor gaan gebruiken, zodat we alles in één gebouw krijgen. We gaan daar zowel zwart-wit als kleur drukken, zodat we alle albums die we uitgeven ook zélf kunnen drukken. Het is allemaal heel spannend!

Als jullie zulke investeringen doen, hebben jullie dus nog wel vertrouwen in de stripmarkt?

Ja, nou, we zijn nogal erg zuinig geweest. Daar werden we nogal eens op aangevallen, maar ik denk dat dat op den duur toch onze redding is geweest. Zoveel mogelijk zelf doen en niet teveel uitbesteden. Als je maar even zelf kunt vertalen, dan moet je dat ook doen. Zo houdt je de kosten het laagst en dan lukt het wel, ja. Bij ons gaat het in ieder geval elk jaar nog een stukje beter.

Gaat Arboris alleen voor zichzelf drukken, of ook voor anderen?

Nou, dit jaar alleen nog voor onszelf. We gaan niet alleen drukken, maar ook snijden en binden. Bij al die dingen zullen wel de nodige kinderziektes boven komen drijven en die willen we eerst onder de knie krijgen. Uiteindelijk moet het dan zo zijn dat we ons eigen fonds in drie dagen per week kunnen drukken. Op die andere twee dagen kunnen we dan voor anderen gaan werken.

Zijn daar al belangstellenden voor?

Oh, ja. Zat! Het is gewoon verschrikkelijk. Als we overal op in zouden gaan, zouden we zo met twee of drie persen kunnen starten. De meesten zitten natuurlijk met dezelfde problemen als wij: kleine oplages en betrekkelijk hoge kosten. Het is voor drukkers niet interessant om oplages van 3-5000 exemplaren te drukken op die grote machines die ze daar hebben staan. Die machines hebben een insteltijd van 1 á 2 uur en een oplage van 5000 is in een kwartiertje gedrukt. Vandaar dat we al heel wat verzoeken hebben gehad van mensen die bij ons willen drukken. Er is belangstelling uit Denemarken, Finland, Duitsland, en ook van twee kleine Nederlandse uitgevers.

Wat merkt iemand die jullie albums koopt van dit alles?

Nou, de eerste tijd nog niets. Daar is de achterstand die we hebben nog te groot voor. Maar als die achterstand is weggewerkt, kunnen we op schema gaan werken. De laatste tijd hebben we nogal wat problemen met harde kaften gehad. Die werden veel te vochtig ingebonden, zodat alles ging bobbelen. En dat is natuurlijk geen gezicht! Als we zelf gaan drukken en binden hopen we weer nette, strakke albums af te kunnen leveren. De kwaliteit van de albums zal duidelijk beter worden. En hoewel de prijs niet zal stijgen, gaan we op beter papier drukken.
Als er weer eens een lading uit het buitenland kwam, stond ik met het zweet in mijn handen. *'Oh, jee. Hoe zullen ze er nu weer uitzien?'* Er zijn altijd wel een paar dingen die er aan mankeren en waar je nu maar genoegen mee moet nemen. Omdat er toch niets aan te doen is. Maar dat zullen we straks dus niet meer hebben!

Gaan jullie nu ook albums uitgeven die eerder niet in het Arborisfonds opgenomen zouden worden?

Het wordt wel makkelijker om eens wat tussendoor te gaan doen. Niet dat het goedkoper wordt voor ons, maar omdat we straks beter kunnen gaan plannen. We kunnen makkelijker eens iets tussendoor doen op momenten dat de pers toch stilstaat. Ik denk dat dat wel zal gaan gebeuren in een oplage van 500-1000. Dingen die jezelf heel erg leuk vindt, maar waar de markt eigenlijk niet groot genoeg voor is.
Maar voorlopig hebben we nog onze handen vol met de verhuizing en alles wat daarbij komt kijken. ●

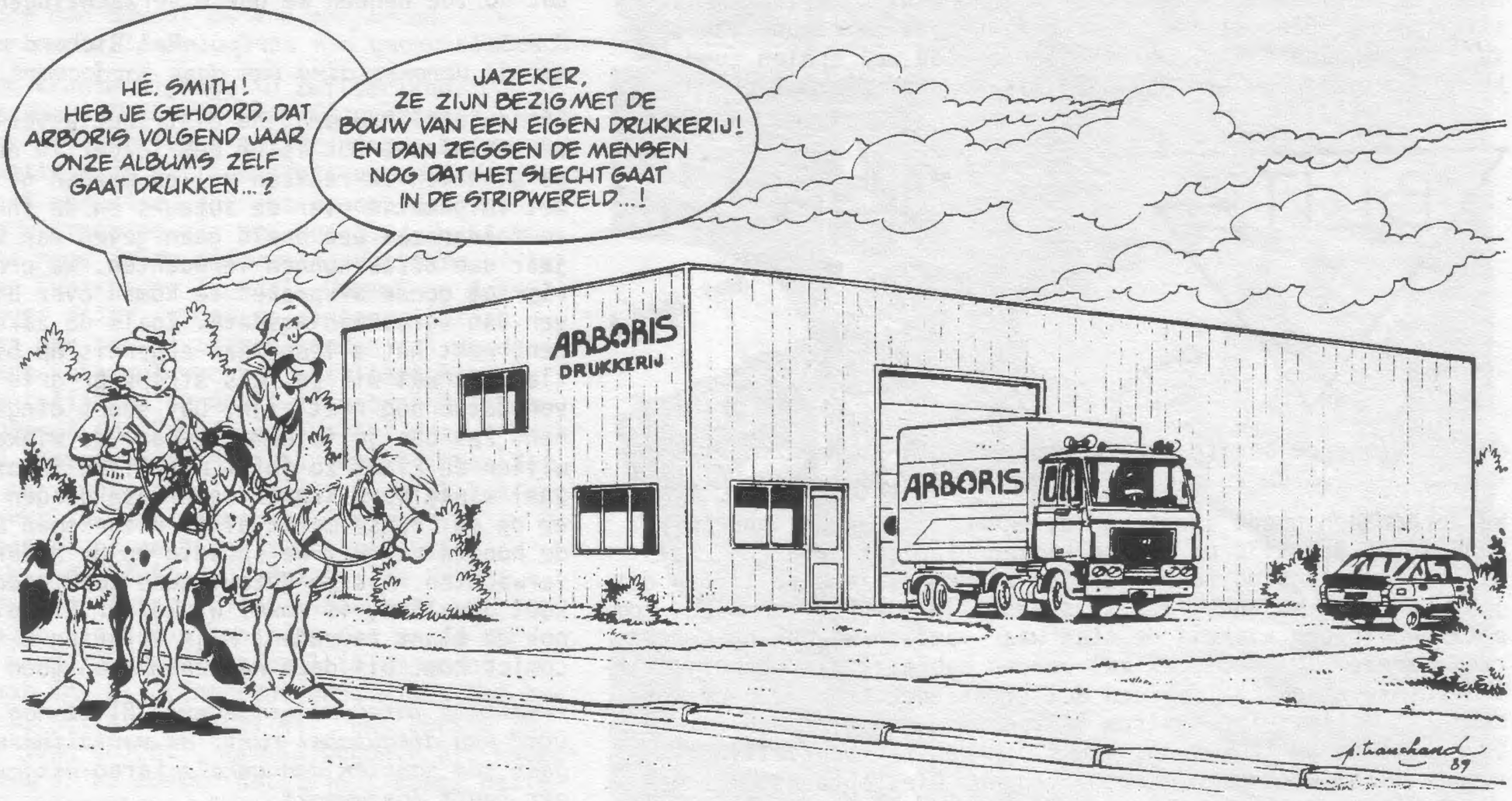
HÉ, SMITH! HEB JE GEHOORD, DAT ARBORIS VOLGEND JAAR ONZE ALBUMS ZELF GAAT DRUKKEN...?
JAZEKER, ZE ZIJN BEZIG MET DE BOUW VAN EEN EIGEN DRUKKERIJ! EN DAN ZEGGEN DE MENSEN NOG DAT HET SLECHT GAAT IN DE STRIPWERELD...!
ARBORIS DRUKKERIJ
ARBORIS
P. Tranchand 89

Kort Amerikaans

Ton Vanderwheels

Bij Alan Moore's eigen uitgeverij Mad Love komt een nieuwe twaalfdelige maxiserie uit, die in tweemaandelijkse afleveringen vertelt wat er in een jaar met ongeveer veertig inwoners van een kleine gemeenschap gebeurt. De makers zijn schrijver Alan Moore en tekenaar Bill Sienkiewicz, twee mensen met een geheel eigen benadering van het fenomeen strip, waarbij kwaliteit verzekerd is, maar leesbaarheid niet altijd. Het formaat van de serie is in ieder geval eigenzinnig, voor $ 5,50 krijg je een boek van 40 blz. met de afmetingen 26 bij 26 cm. De serie zal in het begin nog in zwartwit zijn, maar langzamerhand steeds kleuriger worden, totdat het laatste deel geheel in kleur is.

Tot mijn grote verbazing is *Beauty and the Beast deel 1* heel goed verkocht. Dat komt natuurlijk door de mooie tekeningen van Wendy Pini, maar toch. Het boek is precies even groot als een *Classics Illustrated* van dezelfde uitgeverij, maar kost wel $ 5.95 i.p.v. $ 3.75. Tel uit je winst. En dus dachten ze bij First Comics: "waarom draaien we de fans van *Beauty and the Beast* of van Wendy Pini niet ook de andere poot uit?" Met andere woorden: er zal nog een tweede deel voor dezelfde prijs uitkomen.

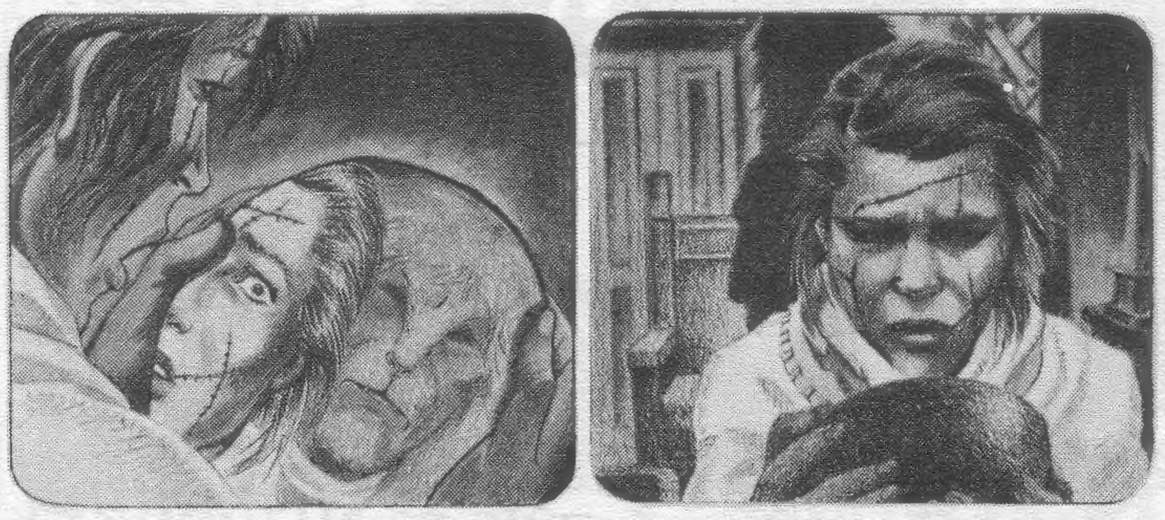

Pini

Een verrassende partnerruil bij uitgeverij Gladstone. Toen Disney het recht introk om nog langer verhalen met Donald Duck en Mickey Mouse uit te geven, werd naar een andere partner gezocht. Bill Gaines had nog de rechten van de EC horror- en science-fictionverhalen die in de jaren vijftig de heksenjacht op de strip in gang zetten. Die waren al in de befaamde EC-cassettes en in album uitgegeven, dus bleef alleen de comic nog over. De twee ontmoetten elkaar, en zie, een happy end. Het eerste kindje uit de nieuwe verbintenis is *Tales from the Crypt nr.1*, dat alle verhalen bevat die oorspronkelijk in *Tales from the Crypt nr.33* en *Crime SuspenStories nr.17* stonden. In de nieuwe reeksen *Tales from the Crypt* en *The Vault of Horror* zullen de horrorreeksen van EC verschijnen, in *Weird Science* de science-fictionverhalen. Alles heel goedkoop, je krijgt iedere keer 64 pagina's met legendarische strips uit de jaren '50 voor maar $ 1.95.

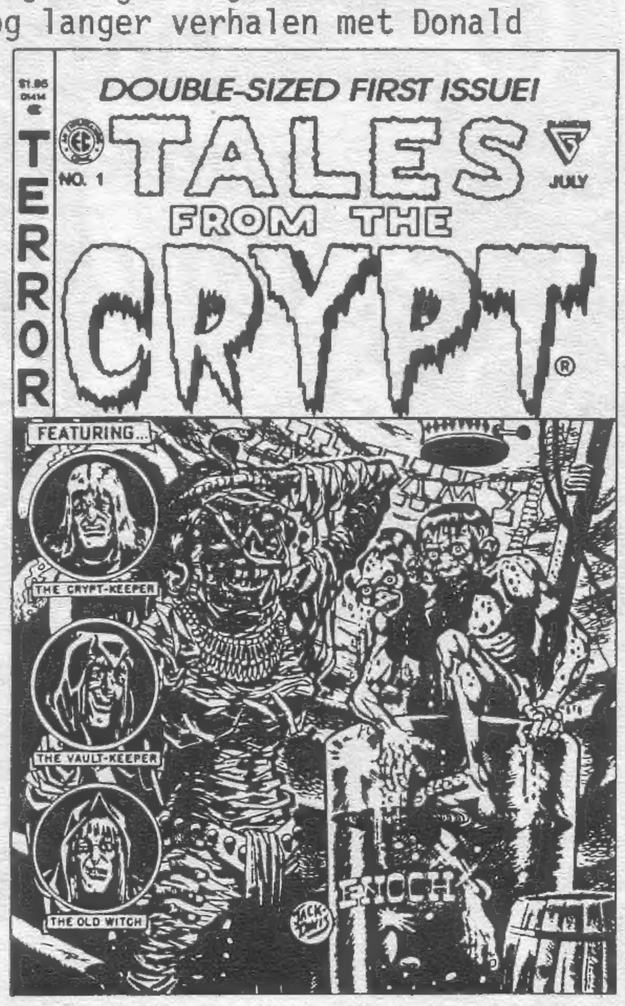

Geen echt opwindend nieuws van het superheldenfront. De binnenkort of in de nabije toekomst bij Marvel te verschijnen nieuwe series *Submariner*, *Ghostrider*, *Guardians of the Galaxy* en *New Warriors* lijken mij geen van allen hoogvliegers te worden. Slechts *Spiderman*, die geheel door Todd MacFarlane verzorgd zal worden is de moeite van het wachten (tot juni) waard.

Vleermuizen op je brood. Vies? Nou, dat ligt eraan of je van boterhamworst houdt. Zwan Nederland brengt een nieuwe Batman-boterhamworst uit, met een zachte, volle smaak, voor *f* 1,69 per 100 gram. Ik heb onderhand mijn buik vol van al die Batman-merchandising.

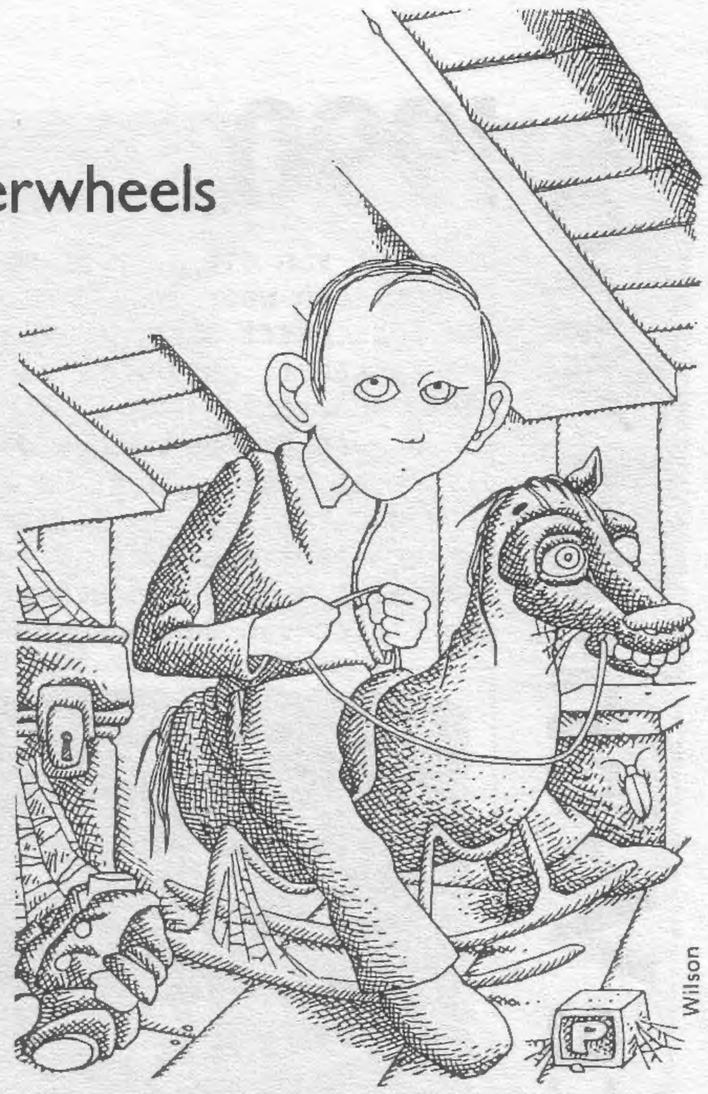

Wilson

Het ziet er naar uit dat de come-back van *Classics Illustrated* een groot succes zal worden. Nog voor de boeken verschenen waren, beliepen de bestellingen al 150.000 exemplaren per boek. En ze kosten $ 3.75 per stuk! Misschien nog opmerkelijker was dat de meeste bestellingen niet geplaatst werden door stripwinkels, maar door gewone boekhandels. Een nieuwe doorbraak voor de strip in de USA dus.
Oorzaak van dit succes, behalve de naamsbekendheid van de uit te geven boeken, was de grote promotiecampagne, die al ruim voor de verschijningsdatum begonnen was. Door de samenwerking met Berkley Books had stripuitgeverij First Comics de beschikking over middelen gekregen die normaal nooit voor de promotie van strips gebruikt worden. Advertenties, folders, displays, zelfs de televisie werd bij de promotiecampagne ingeschakeld. En natuurlijk speelt ook de grote kwaliteit van het produkt zelf een rol. First Comics: *"We willen werk publiceren waar we trots op kunnen zijn. De te bewerken boeken zijn op zichzelf een uitdaging. De tekeningen die we binnen hebben gekregen behoren tot het beste werk dat die tekenaars ooit hebben afgeleverd. Soms is het hun favoriete boek en hebben ze al een leven gewacht op de kans om het te illustreren"*. Op kritiek op het bewerken van klassieke boeken tot stripversies antwoordt First Comics: *"We willen heel serieuze bewerkingen. We hopen dat onze stripversie de lezer dezelfde informatie geeft als het boek en bij hem dezelfde gevoelens oproept."*
Opvallend is verder de grote variatie in de te verschijnen strips. Om die te benadrukken verschijnen er in januari vier classics, in februari en maart ieder twee en na dit snelle begin, wordt het normale tempo een classic per maand.
Wat voorbeelden. Gahan Wilson, bekend van de cartoons uit Playboy, doet E.A. Poe's *The Raven* (deel 1 uit de *Classics Illustrated* reeks). Zijn allereerste strip. De in een humoristische stijl tekenende Rick Geary voorziet Charles Dickens' *Great Expectations* van tekeningen (deel 2). Stripkunstenaar Bill Sienkiewicz zorgt voor een stripversie van Melville's *Moby Dick* (deel 4). En Mike Ploog, die na een grote ruzie met Marvel voorgoed van het striptoneel verdwenen leek, viert na jaren zijn come-back met een verstripping van mark Twains *Tom Sawyer* (deel 9). Let dus heel goed op deze serie, het is een winkel vol verschillende smaken, dus die van jou zit er vast ook bij.

MY FATHERS FAMILY NAME BEING PIRRIP, AND MY CHRISTIAN NAME PHILLIP, MY INFANT TONGUE COULD MAKE OF BOTH NAMES NOTHING LONGER AND MORE EXPLICIT THAN PIP. SO I CALLED MYSELF PIP, AND CAME TO BE CALLED PIP.
AS I NEVER KNEW MY FATHER OR MY MOTHER, AND NEVER SAW ANY LIKENESS OF THEM, MY IDEAS REGARDING WHAT THEY WERE LIKE WERE LIKELY TO SPRING FROM MY OWN IMAGINATION AS I VISITED THEIR TOMBSTONES IN OUR VILLAGE CHURCHYARD.

Geary

De Beste Wensen voor 1990

De oogst van dit jaar is wat magerder dan die van 1989, maar we kregen toch weer enkele mooie nieuwjaarskaarten toegestuurd. Jan Bosschaert stuurde -zoals altijd- een in zes kleuren gezeefdrukte kaart, Jonker Frits en La Gabi vervolgen hun kerstavonturen van vorig jaar en Robert van der Kroft, Wilbert Plijnaar en Jan van Die verzonnen dit jaar een nieuwjaarsknutselkaart die rechtop kan staan. De kaart van Lian Ong is wat moeilijk te reproduceren, hij is namelijk uitgevoerd in goudfolie op zwart karton (heel mooi) en we kregen een presentje dat we hier helemaal niet kunnen afdrukken: een boekje met een kort verhaal van van Pieter van Oudheusden, geïllustreerd door Fred Marshall. **PK**

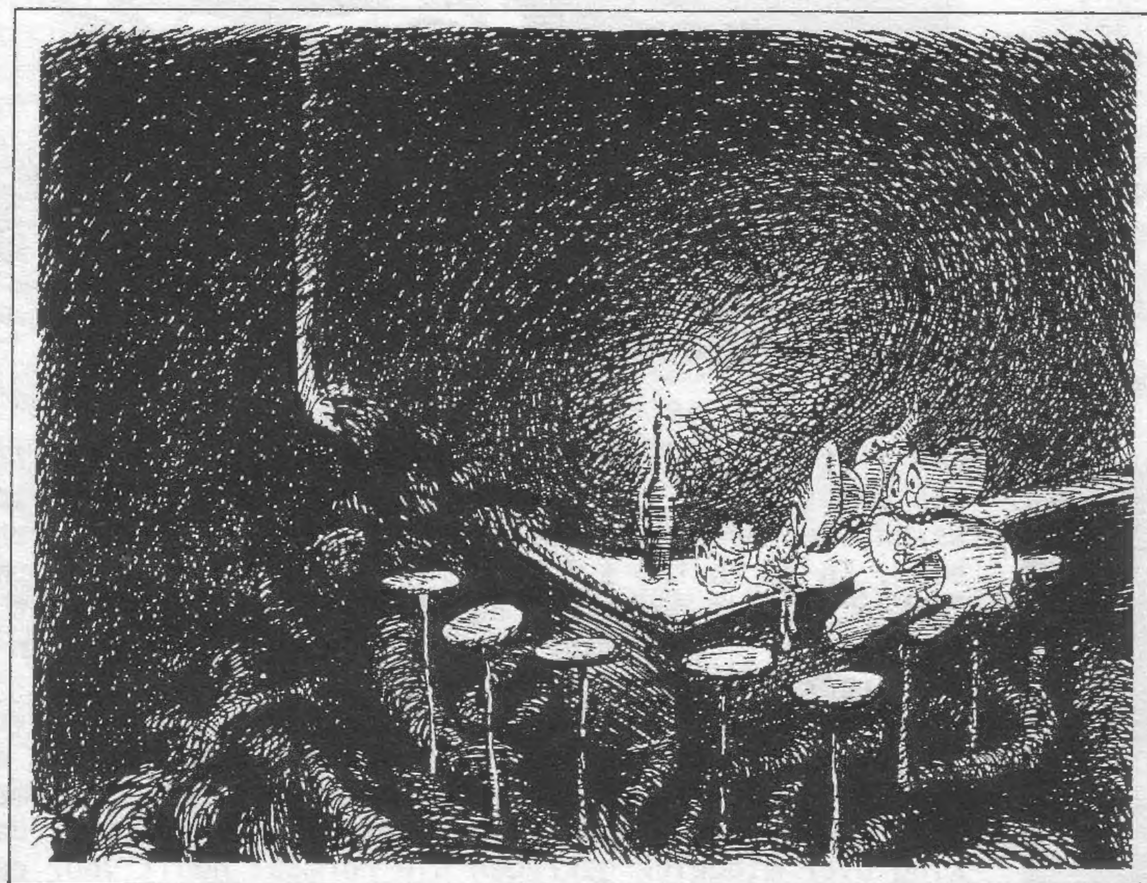

Jeroen Steehouwer

Hedmondster

René Hausman

Marc Legendre

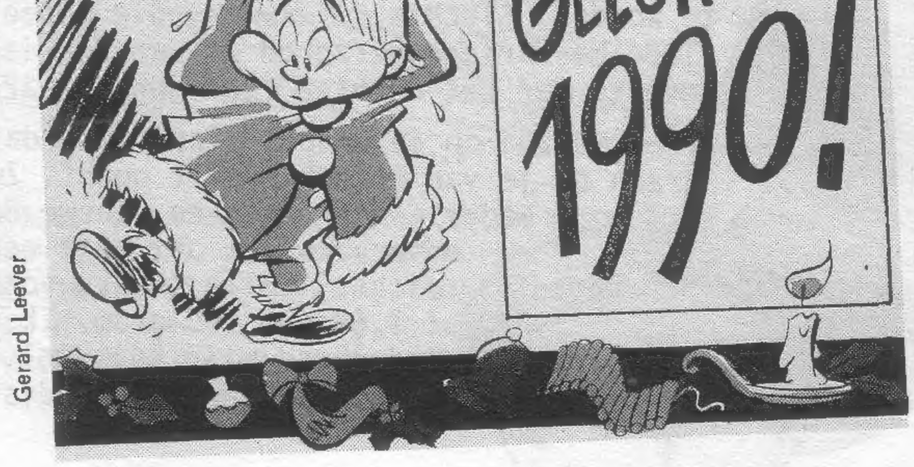

Gerard Leever

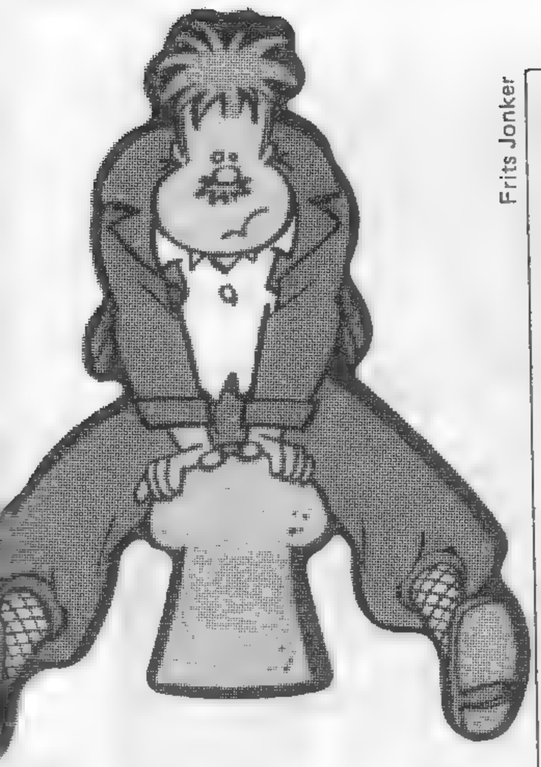

Frits Jonker

HOERA! KERST!
SPEKULAAS! KERSTBROOD! BANKET!
HOLA, WEET JE NOG: WIJ DOEN NIET AAN KERST!
WE KUNNEN TOCH WEL LEKKER ETEN?
NIX D'RVAN! ALLES OF NIX!
BOVENDIEN, MET DIE DRUKTE DOE IK GEEN BOODSCHAPPEN! MIJ NIET GEZIEN!
NOU, KLAAR BEN IK.
EIGEN SCHULD...HAD JE VORIG JAAR MAAR NIET ZO MOETEN ZEUREN.
EH...MAG IK WEL EEN KAART MAKEN?
JA, MAAR IK KIES DE KLEUR:
ROOD!

Jan Bosschaert

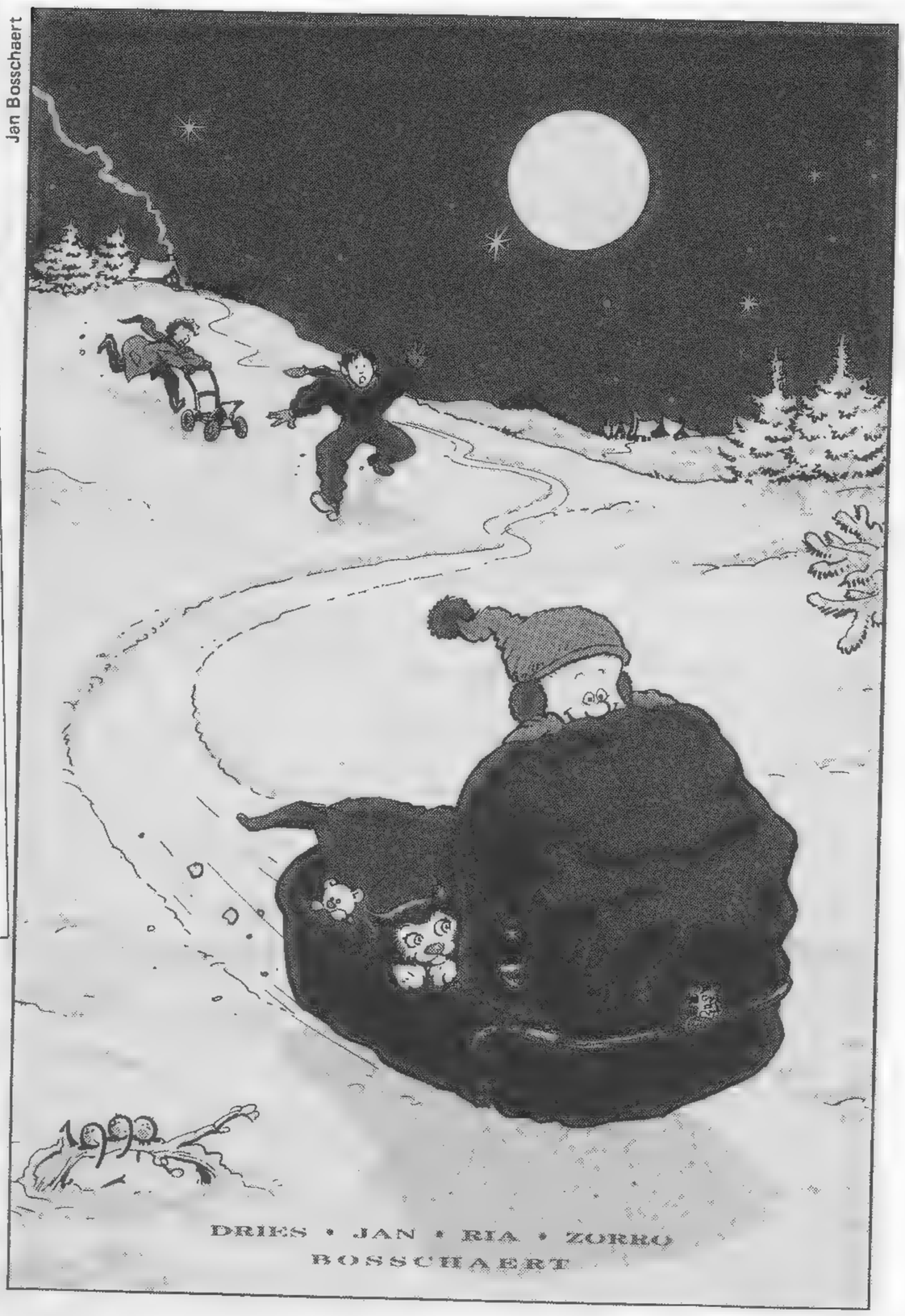

IK WENS JE EEN LANGDURIG 1990 BARSTENSVOL GEZONDHEID ENGELUK EN HET VOORTDUREND ONVERMOGEN TE WENNEN AAN ZOVEEL MOOIS—
LIAN ONG

Lian Ong

Luc Cromheecke

Peter v.d. Hoogen

Robert van der Kroft, Wilbert Plijnaar en Jan van Die

HET LAATSTE OORDEEL

Kronieken van de onlogica (Prado)

Zijn deze verhalen wel zo onlogisch en onvoorspelbaar? Misschien valt 't wel mee, maar dan moet je wél een aantal van Prado's kronieken hebben gelezen, en eraan gewend zijn geraakt dat hij je steevast op het verkeerde been zet. Steeds trekt de goedbedoelende en voorstander van een betere wereld aan 't kortste eind. De onpersoonlijke, a-sociale en oppermachtige burocratie wint altijd. Nota bene met steun van practisch de hele bevolking. Van boven af gezien is deze wereld zwaar Orwelliaans, van onder af gezien behoorlijk Nazi-Duits.
Stel je voor: je klaagt over hondepoep en je wordt aan stukken gereten door 'die lieve beestjes'. Wonderlijk genoeg overleef je dat, en dan span je een proces aan tegen de eigenaren.... Dan wordt *jij* veroordeeld tot schadevergoeding en een boete wegens verstoring van de openbare orde en vervuiling van de openbare weg.
Prado's tekenstijl is geheel nieuw. Het enige vergelijk dat je zou kunnen maken, is met het werk van Loustal, maar dit is allesbehalve een kloon van laatstgenoemde! Een zeer eigenzinnig baasje, die Miguel. In z'n lijnvoering, perspectief en inkleuring. Bovendien zijn alle kaders in stemmig zwart gehouden. Beslist een goed begin van het jaar. *(Wiel)*
Uitg. Arboris; f 24,95/495 Bfr.; 46 p. kleur

Prado
HEB MEELIJ, DIMAS! WAKKER HET VUUR IN MIJ TOCH NIET ZO AAN! JE DRIJFT ME OVER DE GRENZEN VAN DE OPWINDING HEEN, ZO HEET HEB JE ME GEMAAKT!
LITA! WAT ZOU DE CHEF DAAR WEL NIET VAN ZEGGEN! JE MOET NIET..

De lokroep van de barones (Servais & Beaucarne)

De lokroep van de barones is het vijfde boek dat Casterman van Servais heeft uitgegeven. Het ziet er op het eerste gezicht net zo uit als zijn andere romans: in de vertrouwde Wordt Vervolgd Romans-uitvoering en met Servais' bekende zwart-wit tekeningen.
Hier wordt echter een heel ander verhaal verteld dan we van Servais gewend zijn. Hij wijdt dit boek namelijk aan twee van zijn persoonlijke interesses, en bouwt daar een verhaal omheen. Uitgangspunt is de verzameling poppen en maskers die Servais thuis aan de muur heeft hangen. In dit verhaal komen ze tot leven en roepen zo een droomwereld op. Hierin loopt ook de zanger-dichter Julos Beaucarne rond, op wiens teksten Servais vaak zijn dialogen heeft gebaseerd, en soms letterlijk heeft overgenomen.
Hoe maak je een roman rondom Beaucarne en een verzameling poppen en maskers? Eenvoudig: Beaucarne is de hoofdrolspeler, en hij ontmoet in elk hoofdstuk een andere pop of masker, dat voor de gelegenheid van een passend lijfje is voorzien.
Beaucarne dwaalt echter niet doelloos rond, en dat kostte waarschijnlijk meer moeite: Beaucarne wordt voorgesteld als de knecht van meneer en mevrouw de baron(es). Hij is verliefd op haar, maar zij verkiest de fantasie over de liefde boven de liefde zelf. De werkelijkheid zou immers tegen kunnen vallen. Voor Beaucarne zit er niets anders op dan zich terug te trekken in zijn eigen fantasiewereld, bevolkt met Servais' levende kollektie. Hij loopt er als enige mens met een normaal uiterlijk rond. Hij blijft dromen van de barones, en zij kennelijk van hem. Ze lokt hem met vioolmuziek, en als ze elkaar gevonden

hebben volgt een ontsnapping uit de fantasiewereld.
Zo'n verhaal leent zich voor symboliek, en Servais maakt daar goed gebruik van. Een fraai voorbeeld is, dat het in de droomwereld altijd nacht is, zelfs overdag. Dat levert een schitterende absurde diskussie op aan het begin van het verhaal. De zon, en daarmee de dag, breekt pas door als Beaucarne en zijn barones de fantasiewereld verlaten en hun liefde werkelijkheid laten worden. Dan gooit de barones ook haar masker af, en sterft de marionet; de fantasiegezellin van Beaucarne, die in het echte leven geen reden van bestaan heeft. De droom is voorbij.
Het verhaal is vaag genoeg voor andere lezingen dan bovenstaande, hetgeen mij het gevoel geeft ergens iets gemist te hebben. Laat ik het erop houden dat die vaagheid opzettelijk aangebracht is, een droomwereld moet tenslotte iets onverklaarbaars houden.
Het geheel is wellicht een tussendoortje van Servais (uitstalling van zijn kollektie), met het vertrouwde aantrekkelijke tekenwerk, en een flink aantal ratelende fantasiewezens. En af en toe grappige, absurde dialogen: "...en de man zonder benen zette het op een rennen en kwam terug met de raaf. Die gaf hij aan de man die spiernaakt was en zei: "Steek die maar in je zak." *(Paul)*
Uitg. Casterman; f22,90/450 Bfr.; 72 p. zwartwit.

Claudia Brücken 1: De wraak van de Witte Engel (Oosterveer & Ritstier)

De wraak van de witte engel is het eerste lange Claudia Brücken-verhaal van het Nederlandse duo. Eind '88 publiceerden zij al een kort verhaal over deze West-Berlijnse politieagente in *Kuifje*. En een meer realistisch getekende versie van deze heldin was vijf jaar geleden al te zien in *Yèch*. Deze eerste albumuitgave van de pin-up-smeris moet de deur naar het grote publiek openzetten. Want daar wacht het grote geld waar de auteurs zo reikhalzend naar uitzien. "Het verhaal is wel belangrijk... maar het heeft niet de voorrang... ik denk dat zoiets ook nodig is voor het publiek dat wij op het oog hebben. Mensen van een jaar of zestien die een boek van Tardi na tien bladzijden wegleggen, maar een Rik Ringers, daar racen ze doorheen. Nou, dan vind ik dat je een Rik Ringers moet maken... en de Tardi voor je vrije tijd moet bewaren." (Ritstier in een interview met *Kuifje*.) "Voor mij is het tekenen van strips gewoon een gedeelte van mijn inkomen. Maak ik alleen strips voor de liefhebbers, dan valt dat gedeelte weg en dat kan ik mij niet veroorloven." (Oosterveer in datzelfde interview.)
Claudia Brücken is dus een puur commerciële strip en daar is op zichzelf ook niets op tegen. Een stripmaker moet ook eten en niet iedereen is even begaan met de vernieuwing van het genre. Bovendien is een commerciële strip niet persé een slechte strip.
Minck Oosterveer weet zijn potlood vaardig te hanteren. Daar getuigd zijn sensuele *Titanic*-cover van, die door het ter ziele gaan van dat blad is blijven liggen en terecht op de voorkant van het onlangs verschenen Stripjaarboek is geplaatst. Maar het tekenen van een strip is meer dan het achter elkaar zetten van een aantal mooie plaatjes. En daar zit 'm het probleem van *De wraak van de witte engel*. Claudia spat in het gros van de plaatjes in allerlei (on)dubbelzinnige houdingen van het papier af. Zij is de pin-up en Oosterveer heeft de andere personages en hun omgeving ondergeschikt

gemaakt aan Claudia en zorgvuldig om haar heen gebouwd. Individueel beschouwd levert dat inderdaad mooie plaatjes op, maar daar heb je nog geen strip mee. Van een evenwichtig en vloeiend verloop is geen sprake. Het leidt alleen de aandacht af. En dan het verhaal. Claudia wordt uit haar bed gebeld als een man van een dak dreigt te springen, wanneer hij haar niet te spreken krijgt. Hij zegt door een wederzijdse kennis uit Hamburg gestuurd te zijn. Claudia neemt hem mee naar huis, maar nog voor hij de naam van die kennis kan onthullen ontploft er een bom in Claudia's woning die hem het leven kost. Claudia vermoedt dat achter die 'wederzijdse kennis' Klaus Heiman (de witte engel) schuilgaat. Bij het onderzoek naar de aanslag blijkt al snel dat zij zich in een wespennest gestoken heeft. Een scenario waarvan er dertien in een dozijn gaan. Maar dat had Ritstier ons eigenlijk zelf al gezegd.
Het is mij echter compleet onduidelijk waarom de strip in West-Berlijn is geplaatst. Op geen enkele wijze wordt de vervreemdende dynamiek, die deze stad kenmerkt, uitgebuit. Op één scène na, zou dit alles zich ook in een willekeurige Nederlandse stad af kunnen spelen.
En dan de titel: in het Duits vertaald (en daar speelt het verhaal zich tenslotte af) kan *Der Weisse Engel* op niemand anders dan Josef Mengele slaan. De Nazi-beul die concentratiekampgevangenen op een afschuwelijke manier voor zijn onmenselijke experimenten misbruikte. In *Claudia Brücken* is Klaus Heiman echter geen Nazi, maar een huurmoordenaar die voor de Rote Armee Fraction (sic) veel van hun politieke moorden uitvoerde!
En wat blijft er van een realistisch scenario over als de hoofdpersoon zo volstrekt ongeloofwaardig is? De DD-cup waar Claudia mee "gezegend" is zou bij een vrouw van vlees en bloed toch al gauw de nodige rug- en nekklachten veroorzaken. Maar niet bij Claudia. Zij trekt er zelfs naaldhakken bij aan, waarmee ze dan ook nog rondrent alsof het gympen zijn en er zelfs mee in een dakgoot balanceert. Al met al heeft *De wraak van de witte engel* net zoveel om het lijf als haar spaarzaam geklede hoofdpersoon. *(Mike)*
Uitg. Lombard; f8,95/160 Bfr; 46 pl. kleur.
(verschijnt in maart.)

Ooterveer

Lolo en Suzette: Stoepheet (Hardy & Yann)

Het leven van een straatmadelief gaat niet over rozen. Er zijn wat problemen, die je 'voor de hand liggend' zou kunnen noemen. Zoals politierazzia's, zuinige en gierige geilaards, 'speciale' wensen, collega's die de rol van hartsvriendin spelen alsook die van gemeen kreng, pooiers, poen en ziekten (ook die superlinke komt ter sprake).
En alsof dat nog niet genoeg is, gaat ene Yann je avonturen schrijven... En dan trek je als tippelaarster helemáál aan 't kortste eind. Slechts sporadisch zijn de meisjes in dit album de lachende laatste aan het eind van de pagina. Desondanks koesteren de auteurs een zekere sympathie voor hun hoofdrolspeelsters, maar die moet je als lezer bijna tussen de regels door zien te ontdekken.
Opvallend is dat niemand een blad voor zijn of haar mond neemt. De pagina waar "subtiel" op staat, heeft Yann rigoreus verwijderd uit z'n woordenboek. Zo komt de kerstman ter sprake die, op kerstavond, in ruil voor speelgoed "zijn schouw wil laten uitblazen"...Of een Dozo-achtig kind dat, pratend met een vriendje, zegt dat haar moeder werkt: "Ook iets met werklozen, ze zuigt ze uit." En als je dacht dat de meisjes op straat aan voorbijgangers om een vuurtje vragen, heb je het mis. Wat dacht je van: "Eventjes diep, liefje?"
Maar ook in zijn onderwerpkeuze is Yann bepaald niet kinderachtig. Een pakweg 10-jarig jochie passeert de revue (inderdaad, op zoek naar betaalde liefde, met zijn spaarvarken onder de arm), buitenlanders (de grens met racisme wordt maar nét gerespecteerd), bestialiteit, necrofilie...
Zie dit alles voor je in de tekenstijl van G.Raf."Hardy"Zerk, en je hebt "Stoepheet".
Een aanrader. Vanwege originele humor (hoewel soms wat wrang en zwart) en onderwerp, maar vooral vanwege het compromisloze standpunt van de makers, waardoor het geheel geloofwaardig wordt, zelfs wat realistisch.
Prima opening voor een collectie die "Shock" genoemd wordt.
Uitg. Farao; f 8,50/160 Bfr.; 44 p. kleur. *(Wiel)*

O U D E N U M M E R S Z O Z O L A L A :

1-2-3-4 UITVERKOCHT **5** PARODIE OF PLAGIAAT? (12 PAG.) **6-7-8-9** UITVERKOCHT **10** STUDIO ARNHEM, LUXE ALBUMS, STAMBOOM VAN DE FRANSTALIGE STRIP (24 PAG.) **11** VAN WULFTEN (16 PAG.) **12** VRIJ TEKENEN (16 PAG.) **13** LODEWIJK OVER TITANIC, OLRIK, LUXE ALBUMS 1983 (16 PAG.) **14-15-16** UITVERKOCHT **17** THOM ROEP, AXEL MOONSHINE, SATO II SCENARIOWEDSTRIJD, HET TALENT MARINUS VAN DER WERF (28 PAG.) **18-19-20** UITVERKOCHT **21** TARDI, STRIPS IN DUITSLAND, KNIPPEN EN PLAKKEN (16 PAG.) **22** UITVERKOCHT **23** JOHN DIFOOL, BLAKE EN MORTIMER (20 PAG.) **24** BERCK, JEF NYS (16 PAG.) **25** ARIA, VENUS STRAFT, 7 KAARTEN OP DE KAFT (12 PAG.) **26** EISNER, GEWELD IN STRIPS (16 PAG.) **27** UITVERKOCHT **28** BOURGEON, BIEBEL, STRIP-TOP-100 ALLER TIJDEN (16 PAG.) **29** UITVERKOCHT **30** HISLAIRE, LOUISE BROOKS (16 PAG.) **31** MILTON CANIFF, STEVE CANYON-STRIP, A. DEN DOOIER (20 PAG.) **32** RAVEN EN ROUFFA, DE VERDWENEN JUWELEN (28 PAG.) **33** WINDIG EN DE JONG, URGO - ZOON VAN FNIRWAK, BRT-STRIPKWIS, DE ONNOEMBAREN (16 PAG.) **34** UITVERKOCHT **35** PRATT, BRECCIA (24 PAG.) **36** FRANK MILLER, E.P. JACOBS, THE MUMMY (24 PAG.) **37** DE TIJDVOGEL, CRAENHALS, STRIP-TOP-100 ALLER TIJDEN, NIEUWJAARSKAARTEN, HET TALENT GIUSTO PINELLI (28 PAG.) **38** DE OVERLEVENDE (KRIGSTEIN), ANGOULEME, DORP IN DE RIVIER, KORT AMERIKAANS (24 PAG.) **39** SAMBER, YSLAIRE, DORP IN DE RIVIER, K.A. (24 PAG.) **40** CYRRUS, DORP IN DE RIVIER, K.A. (20 PAG.) **40 BIS** SPECIAAL DUBBELNUMMER OVER ALBERTO BRECCIA EN BERNIE KRIGSTEIN, MET VAN BEIDE EEN KOMPLETE KORTE STRIP (44 PAG.) **41** STERNE, HARRY BALM, DORP IN DE RIVIER, K.A. (24 PAG.) **42** ERIC HEUVEL, STRIPKRITIEK, BLITZ, KAMAGURKA, K.A. (24 PAG.) **43** PETER DE WIT, NIEUWJAARSKAARTEN, K.A., STRIPLICHTPUNT '88 (20 PAG.) **44** GIARDINO, K.A., GRENOBLE 1989, MOEBIUS (20 PAG.) **45** WATCHMEN, STRYPTOGRAM (24 PAG.) **46** HAUSMAN, JACOBS, K.A. (16 PAG.) **47** JULSING, STRYPTOGRAM-OPLOSSING, K.A. (24 PAG.) **48** BERTHET, ROMITA, WATCHMEN, K.A. (20 PAG.)

ALLE NOG LEVERBARE **OUDE NUMMERS** VAN ZOZOLALA KOSTEN f 2,50 PER STUK, BEHALVE **ZOZOLALA EXTRA 40 BIS**, DIE f 8,50 KOST. VAN DE NEGATIEVE NUMMERS ZIJN ER NOG MAXIMAAL 5 EXEMPLAREN. VAN ZOZOLALA 30 HEBBEN WE NOG ENKELE EXEMPLAREN OP LUXE, GLANZEND PAPIER VOOR f 3,50. DE EERSTE TWEE JAARGANGEN (NRS. 1 T/M 12) ZIJN HERDRUKT IN **ZOZOLALA KLASSIEK** (GELIJMDE SOFTCOVER, 196 PAG. A4), DIE f 30,00 KOST. BESTELLINGEN ZIJN ALLEEN TE PLAATSEN DOOR HET OVERMAKEN VAN HET TOTAALBEDRAG OP AMRO BANK 44.06.30.959 OF POSTBANK GIRO 3253937 TEN NAME VAN STICHTING **ZET.EL** TE NIJMEGEN, MET VERMELDING VAN DE GEWENSTE NUMMERS. LEZERS IN BELGIE KUNNEN OOK BESTELLEN MET EEN EUROCHEQUE.

(advertentie)

C.I.A.

AMERIKAANSE COMICS

U ZOEKT ZE ?

WIJ HEBBEN OF VINDEN ZE !!

Hoeveel comics staan er op uw manco-lijstje ?
En hoelang al ?
U kunt natuurlijk tot een volgende beurs wachten en hopen dat wij of onze collegae de door u gezochte comics te koop hebben.
U kunt ook echter meer doen dan hopen en uw lijst met gezochte exemplaren naar onderstaand adres sturen.
Zodra wij uw collectie op enige wijze kunnen aanvullen krijgt u dan een vrijblijvende prijsopgaaf van ons. Bent u op dat moment niet geïnteresseerd ? Dan belanden de comics gewoon in onze welgevulde bakken! Elke maand beschikken we over grote hoeveelheden verse klassiekers.

Bel eens op ('s avonds) of stuur een lijst naar:

Comics Import Amsterdam
Govert Flinckstraat 111/II
1072 EG AMSTERDAM
telefoon: 020-6627347

ZOZOLALA 's

Gulden Blundr & StripLichtpunt

De yuppies dansten op acid-muziek onder invloed van coke op het graf van de hippie. Misschien niet gek als samenvatting van de jaren achtig. The eighties. Wat kun je er van zeggen? Een heleboel, ongetwijfeld. Of weinig natuurlijk.
Maar aangezien het hier over strips gaat, en wij het ook allemaal niet meer weten, vragen we jullie hulp. We gaan namelijk weer een **StripLichtpunt** en een **Gulden Blundr** uitreiken. Niet dat we geen kandidaten kunnen bedenken. Oh nee, er is in die 10 jaar heel wat gebeurd en ongebeurd op stripgebied.
Kom op! Pijnig je hersens en klim in de pen. Laat ons weten wie *volgens jou* bedacht moet worden met het Lichtpunt, resp. de Blundr over dat vreemde decennium: de **Jaren '80**.
Voordeel is dat je je niet hoeft te beperken tot één boek of deel van een grotere aktiviteit (die meerdere jaren kan beslaan). Ook hoef je geen kandidaten te *verzinnen*, er is tenslotte meer dan genoeg moois en lelijks gebeurd. Dat is dan tevens het nadeel: je moet gaan schiften, want wij willen voor beide onderscheidingen slechts één nominatie van jou krijgen. Enkele richtingen om het in te zoeken; is het een auteur (of koppel tekenaar/scenarist), een uitgever, een serie, een (deel van) oeuvre, oprichting/verdwijnen van bladen, opkomst en ondergang van uitgeverijen, een blad uit het Oosten des lands dat als een rots in de br... Ach nee, bijna zou ik je beïnvloeden.
Kortom, wie of wat heeft volgens ons publiek (jullie dus) absoluut die Blundr cq. dat Lichtpunt verdiend?
Ga je gang, maar laat het ons *vóór 15 maart a.s.* weten. Je hoeft dat natuurlijk niet voor niks te doen. Onder de inzenders worden vijf zeefdrukken van Martin Lodewijk verloot, alsook vijf zeefdrukken van Bert van der Meij. Alsjeblieft, over goede voornemens gesproken.

(WW)

(advertentie)

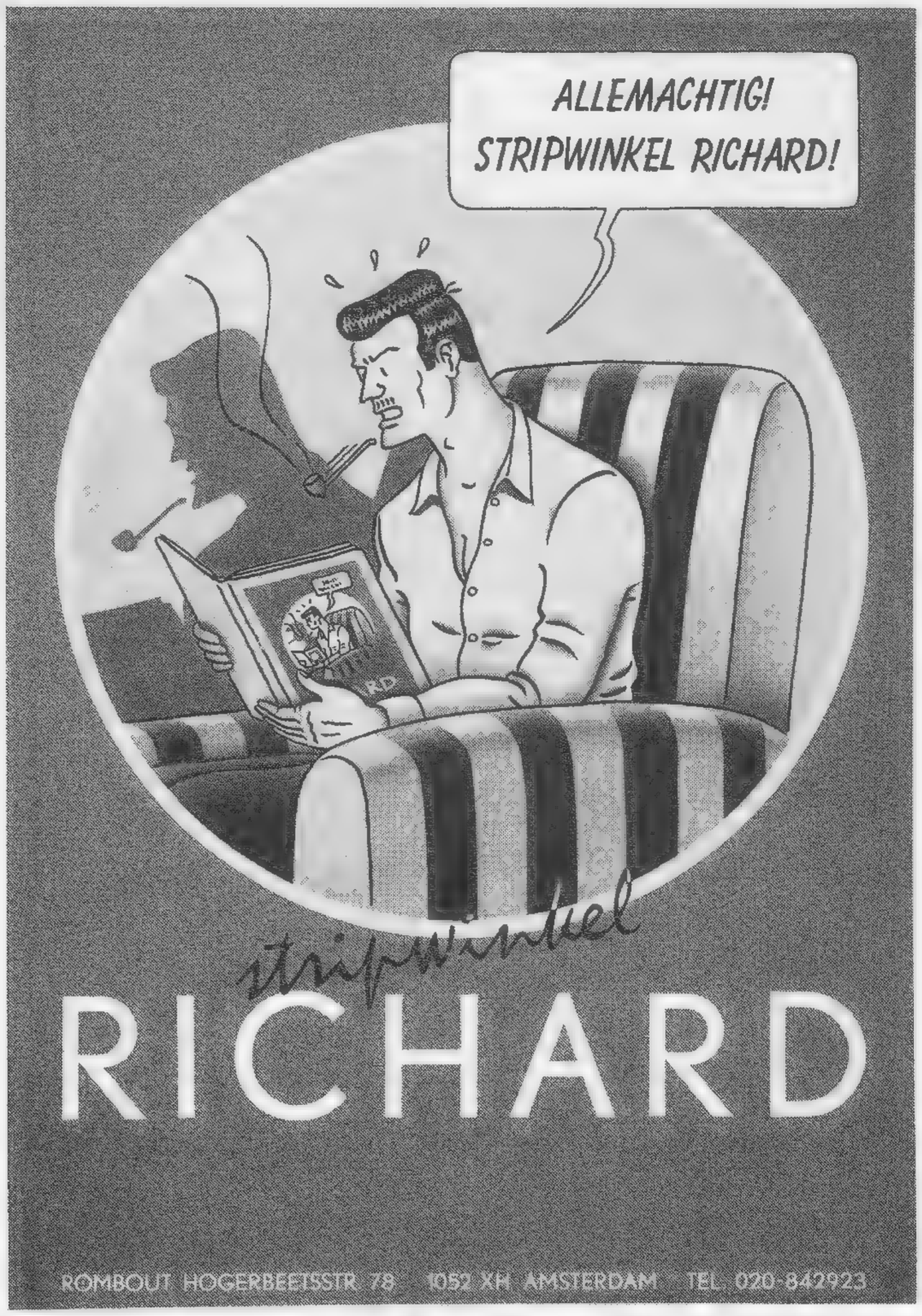

Eerste Nederlandse

TOM POES

Curiosa Catalogus

- De handelsprijzen van Tom Poes curiosa
- Index voor het standaardwerk 'De curieuze wereld van heer Bommel en Tom Poes'
- Supplement met de nieuwste gegevens, vele bijzonderheden en illustraties.

Verkrijgbaar bij Richard BV,
Rombout Hogerbeetsstraat 78,
1052 XH Amsterdam, telefoon 020-842923.
prijs *f* 29,90
Ook te bestellen door overschrijving van *f* 34,90 (inclusief *f* 5,– verzendkosten) op bankrekening 86 73 70 181, of postbank 4625165 t.n.v. Richard BV, Amsterdam.

PRULLENBAK

Onze **prijsvraag** in de vorige ZozoLala heeft niet erg veel inzendingen opgeleverd. Slechts drie lezers wisten ons de goede oplossing te melden: het was Jacques Loustal die de foto uit Playboy gebruikte voor zijn album *Besame Mucho*, onderstaand het bewijs. We hebben besloten maar niet te loten, omdat dat zo sneu zou zijn voor die ene die dan niks zou winnen. De prijzen gaan naar: G. Terlouw (Ridderkerk), G. van der Pol (Arnhem) en Dion Boodts (Leuven). In de volgende ZozoLala meer moeilijke prijsvragen. (PK)

Loustal

Bij de aardigste initiatieven van de laatste tijd behoort zonder enige twijfel ook de **Nederlandse Comic Book Club**. Opgericht door een paar comic-fans die behoefte hadden aan contact met anderen. Het oorspronkelijke plan, een clubblad, is nooit van de grond gekomen. Maar het gezamenlijk, direkt bestellen in Amerika bleek zúlke voordelen te hebben dat de NCBC een zachte dood bespaard is gebleven. Comics mogen zich in Nederland al geruime tijd in een nog steeds groeiende belangstelling verheugen. Wat tot gevolg heeft dat steeds meer stripspeciaalzaken comics in hun assortiment opnemen. Het is tegenwoordig niet eens zo moeilijk meer om je favoriete comics in de winkel te vinden. Als je een beetje strategisch woont, tenminste. Maar de prijs voor die comics kan, zeker als je flinke aantallen spaart, behoorlijk oplopen. Bovendien blijft het moeilijk om aan oude nummers te komen. En daar kan de NCBC van pas komen. Door de bestellingen van een grote groep mensen te combineren kan, zelfs bij een postorderbedrijf, flink wat geld bespaard worden. Die besparing zit 'm niet alleen in een korting op de comicprijs zelf, maar ook in de lagere verzendkosten. Hoewel de NCBC nadrukkelijk géén commerciële club is, heeft zij natuurlijk ook haar kosten. Daarom betaal je *f*2,50 voor het lidmaatschap en *f*5,00 voor de dikke catalogus met oude nummers. Als je geïnteresseerd bent kun je bovenstaand(e) bedrag(en) in postzegels (niet opplakken!) opsturen naar NCBC, Reigerpark 54, 1444 AC in Purmerend en voor meer informatie kun je bellen naar 02990-28595. (ML)

Een nieuwe uitgeverij heeft het licht gezien: **Blanco**, gevestigd in Brussel. Volgens de onbekende informatie gaat Blanco zich richten op het "betere stripverhaal voor de jeugd en meer bepaald voor het grote publiek". Uitgever is *Guy Leblanc*, niet geheel een leek op stripgebied, aangezien hij zo'n 22 jaar aktief is geweest in alle afdelingen van Lombard én bovendien is hij nog zo'n beetje zoon van de stichter van het weekblad *Kuifje*. De eerste tijd zullen vooral albums van meer bekende auteurs op de markt worden gebracht, om zo als uitgever wat vaste grond onder de voeten te krijgen. Zo hebben we inmiddels een eerste album uit de nieuwe serie van Franz kunnen begroeten (*Brougue*) en de nieuwe avonturen van *Bernard Prince* (door Dany en Greg). Behalve deze heren zullen we nog meer gaan horen van Bosse, Gine en Convard en Ramaïoli. Bovendien wordt nog vermeld dat te zijner tijd van Hugo Pratt een onuitgegeven nieuwe reeks (?!) zal worden uitgebracht. Ik dacht dat deze man zo langzamerhand alles wat hij ooit op papier heeft gezet heeft laten uitgeven en nu blijkt er nog meer te zijn. Sommige mensen staan voor niets.
Overigens, de albums die de komende tijd zullen verschijnen zijn steeds het eerste deel van een vervolgserie. Men is van plan om ieder jaar een nieuwe titel van al deze series op de markt te brengen. Dat betekent dat er leuke dingen kunnen gaan verschijnen! (CB)

Niet dat het vandaag de dag zo moeilijk is, maar het moet gezegd worden: **Sjors en Sjimmie Stripblad** is met afstand het beste in Nederland verschijnende stripblad geworden. Het ene prachtige verhaal wisselt het andere af. Eind '89 namen we afscheid van het *Gilles*-avontuur *De reis van de Batavia*. Maar veel tijd om te treuren was er niet, want in datzelfde nummer startten het *XIII*-verhaal *Het dossier Jason Fly* en het *Kasper*-avontuur *De prins der droge tranen*. En natuurlijk liep *Moordende concurrentie* van Henk Kuijpers al een tijdje. In het derde nummer van dit jaar zullen we weten of Franka de concurrentiestrijd zonder kleerscheuren heeft weten door te komen. Nummer vier zal onder andere een redaktioneel stuk bevatten over het maken van *Moordende concurrentie* met een aantal schetsen. Het album zal dan in maart in de winkels liggen. Enkele weken later gevolgd door de luxe uitgave met 16 extra pagina's.

EN WAT BETEKENT DAT IN UW MOEMENSENTAAL, DOKTER?
DAT IK HELAAS NIETS VOOR U KAN DOEN. HET IS NU GEHEEL AAN UZELF, MR FLY, DOOR IN UW VERLEDEN TE DUIKEN, KUNT U DE PIJNLIJKE SLEUTELGEBEURTENISSEN ACHTERHALEN, DIE MEDE BIJDRAGEN TOT HET NIET-FUNCTIONEREN VAN UW GEHEUGEN. MISSCHIEN DAT U DAARDOOR EEN TIPJE VAN DE SLUIER KUNT OPLICHTEN
Vance

Bovendien is Sjors en Sjimmie begonnen met het voorpubliceren van *Sato II*. Aanvankelijk met 4 platen per nummer, maar door problemen met de aanvoer nu nog maar met 2 platen. Over de klapper, die het toch had moeten worden, wordt op de redaktie van het twee-wekelijks verschijnende stripblad met gemengde gevoelens gedacht: *"We hebben het min of meer ongezien gekocht. Het is natuurlijk leuk om een strip waar de hele wereld 17 jaar op heeft gewacht in je blad te hebben. Maar het lijkt wel of De Moor niet kan tekenen! En dan die harde kleuren! We vragen ons wel eens af waar we aan begonnen zijn!"*
Wat de Nederlandse auteurs betreft maken ze zich in ieder geval geen zorgen. Een greep uit het moois dat we binnenkort kunnen verwachten: Gerard Leevers en Kees de Boers *Felix Flux Museum* met *De roep van het masker, Vossenjacht* van Anko Dijkman, 15 pagina's *FANTeasy* van Jeroen Steehouwer en het tweede *January Jones*-verhaal *De schedel van de sultan Mkwawa*. En dan hebben we het nog niet eens gehad over het feit dat de uitvergrote plaatjes op de cover verleden tijd zijn. In de toekomst alleen nog maar originele covers bij Sjors en Sjimmie! (ML)

Leever

Chantal de Spiegeleer is onlangs tot twee keer toe in de prijzen gevallen. Zij kreeg in september van het vorig jaar de Espoir de l'Elfe de Quiévrain 1989 voor haar album Madila Bay. De tweede prijs, de l'Athis Couleurs van het stripfestival van Athis-Mons (oktober 1989), werd haar uitgereikt vanwege haar verdiensten als koloriste van de albums van Adler en haar eigen verhalen. (CB)

Hoe zou het met uitgeverij **Panda** staan? Op de Strip-3-daagse verscheen de nieuwe stripkatalogus, maar heel wat mensen wachten nog op de laatste delen in de *Eric de Noorman*-reeks. Welnu, daar wordt hard aan gewerkt. Deel 5 zou in april of mei moeten verschijnen en deel 4 in het najaar. Tussendoor willen Matla en co. ook nog de laatste zeven delen *Kresse Bibliofiel* afmaken. Samen met het laatste deel van Eric de Noorman verschijnen de eerste twee delen in de nieuwe reeks met het komplete *Bommel*-oeuvre van Marten Toonder, deel 11 (BV 52-57) en deel 21 (BV 101-104). Vanwege de grote hoeveelheid werk aan deze boeken zullen (voorlopig) geen nieuwe delen van *Miranda Blaise* en *Axa* meer verschijnen. (PK)

Zoals je in een vorig nummer al hebt kunnen lezen heeft het **Belgisch Centrum van het Beeldverhaal** de deuren van haar Art-Nouveau-pand aan de Zandstraat 20 in Brussel geopend. 's Werelds eerste museum van de 9de Kunst beschikt over een bibliotheek met meer dan 25000 strips (ja, je mag ze daar lezen), meer dan 1000 originele platen (nee, je mag er niet aankomen), een doorlopende tentoonstelling over het ontstaan van een stripverhaal, een aantal tijdelijke tentoonstellingen, een auditorium en een ruimte voor audio-visuele programma's die doorlopend worden geprojecteerd. Vanaf februari 1990 komt daar nog eens het eerste deel van een tentoonstelling bij die meer dan 60 jaar strips beslaat uit het werk van 650 auteurs. En vanaf mei 1990 wordt het geheel gecompleteerd met een ruimte die speciaal aan de tekenfilm gewijd is en een ruimte waar je interviews met stripmakers in een individuele cel kunt beluisteren en bekijken. Het centrum is geopend van 10.00 tot 18.00 uur en op maandag gesloten. De entree bedraagt zo'n vijf gulden. (ML)

Oproep aan alle cartoonisten, illustratoren, grafisch ontwerpers en artiesten in het algemeen. Je kunt meedoen aan het **Third International Competition of satire, humour and cartoons**, georganiseerd door de gemeente Borgo San Dalmazzo in Italië. Er zijn twee thema's: "slak" en "1992: opening van de grenzen". Maximaal drie inzendingen per thema, formaat 21 x 29,7 cm. De inzendingen kunnen door de organisatoren gebruikt worden op welke manier het hun past. Voor elk thema zijn drie prijzen beschikbaar van resp. 1.000.000, 500.000 en 300.000 lire. Als je mee wilt doen, stuur dan je werk vóór 15 mei a.s. naar: Segreteria del Concorso "The Laughing Snail" (c/o Granda Press, Via XX Settembre 29, 12100 Cuneo, Italië. (WW)

++Voor U gelezen++Voor U gelezen++Voor U gelezen++Voor U gelez

Zowel Trouw als de Volkskrant (in die volgorde) maakten melding van een dreigende tweede Rushdie-affaire in Frankrijk. De **Koran** wordt daar namelijk in stripvorm uitgegeven. Drie van de geplande zes delen liggen al in de winkel. Gezien de tekentechnische kwaliteit kan ik me niet voorstellen dat de uitgever en co-auteur hier iets aan zal verdienen. Inhoudelijk kan deze uitgave trouwens ook nauwelijks aanleiding geven tot problemen, omdat, aldus de uitgever het werk 'Vol staat met historische en godsdienstige referenties.' Met daarbij de exacte citaten uit de Koran. Reakties uit fundamentalistische kring als 'godsdienstlaster' en 'ketterij' lijken dan ook zwaar overdreven. Temeer daar dezelfde auteur in 1986 precies hetzelfde heeft gedaan (zij het dan in één deel). Geen haan die er naar gekraaid heeft. Voor mij is het heel duidelijk wie er nu op sensatie belust is. (WW)

In laatstgenoemde krant zagen we ook dat Dolf Brouwers naar de rechter stapt om verdere publicatie van de strip **Sjef van Oekel** tegen te houden. Het zou een kwestie van auteursrechten zijn, en ook zouden Sjefs avonturen te cru worden. Dolf Brouwers, is dat niet de man die, toen hij nog onbekend was, op TV optrad temidden van blote meiden? Afijn, nu eist hij van de tegenpartij (Wim T. Schippers, Theo van den Boogaard en Oberon) alvast drie ton en per overtreding nog eens *f* 50.000,--. Alsjeblieft, reeds. Kworniegoed. Zou dit nu ook plagiaat zijn? Hoe het ook zij, voor Schippers moet het een bittere pil zijn om met het enige échte leuke dat-ie ooit schreef, nu voor de rechter te moeten verschijnen. (WW)

En net voor onze deadline haalde een derde strip-voorval de krant, en wederom was het een niet zo leuk bericht. Rob van Santbrink, samensteller van *De curieuze wereld van Heer Bommel en Tom Poes*, raakte zijn verzameling **Bommel-curiosa** kwijt toen deze na een tentoonstelling in de Rotterdamse gemeentebibliotheek geroofd werd. We citeren de Volkskrant: "Na afloop van de tentoonstelling (vrijdagavond 26 januari) werd de verzameling opgeborgen in een karretje met de bedoeling de inhoud weer bij Van Santbrink thuis af te leveren. Op dat moment verloor men het karretje even uit het oog. Korte tijd later werd het een paar straten verderop leeg teruggevonden." Een schoftenstreek van de eerste orde, vinden wij. Bommel-verzamelaars die het daar niet mee eens zijn mogen bedenken dat niet alleen diefstal, maar ook heling strafbaar is. (PK)

de RAST wijs de MUSSEN ®
OH! DIE OUWE ZAK HEEFT Z'N FLES JONGE OM LATEN VALLEN....
HEE 4.00
FIE 4.50
EVEN PROEVEN.....
PLOP
BERT VAN MEURS ©1989

AGENDA

Paulus de Boskabouter is terug. Exakt 44 jaar nadat Paulus voor het eerst in de krant verscheen (2 februari 1946) begint de VPRO-radio met het herhalen van Paulus-hoorspelen. Jean Dulieu maakte eind jaren '50 bijna 150 afleveringen voor de VARA en heel lang werd aangenomen dat van deze programma's (waarin Dulieu zelf *alle* stemmen verzorgde) bijna geen opnames meer bestonden. De VPRO heeft nu toch een liefhebber weten op te sporen die destijds trouw de uitzendingen op band opnam, en zal voorlopig een jaar lang elke week een hoorspel van 10 minuten uitzenden. Vanaf 2 februari, elke vrijdag van 18.10 tot 18.20 uur op Radio 5. (PK)

Vast onderdeel van het zondagmiddagprogramma op BRT 1 is de kwis **'Superfan'**. Geen keiharde kenniskwis, maar meer het oprakelen van anecdotes, eventueel aan de hand van archiefbeelden. Naast zangers, acteurs, wielrenners en politici komen ook striptekenaars aan bod. Voor *11 februari* staat Kamagurka op het programma en voor *4 maart* Marc Sleen. Potentiële deelnemers moeten snel schrijven naar: 3 UUR JESSIE - SUPERFAN BRT, Aug. Reyerslaan 52, 1040 Brussel, België. (CB)

Uitgeverij **Blitz/Farao** houdt op 4 maart een open-deur-dag in Antwerpen. Een aantal tekenaars van het fonds zullen aanwezig zijn, maar wie precies is nog niet bekend. Wel zal naar alle waarschijnlijkheid Griffaux aanwezig zijn en ook de relatief onbekende Jusseaume, omdat bij de presentatie van hun albums enige verrassingen horen. Zo gaan de eerste 1000 albums van Giacomo 1 en 2 vergezeld van een flesje wijn, waarvan het etiket speciaal door Griffaux voor deze gelegenheid is gemaakt. Let wel: van deze aanbieding kan alleen via de winkelier geprofiteerd worden en werkt via inschrijvingsformulieren. Wilt u dus een kansje maken op deze aanbieding, informeer dan bij uw winkelier.
Daarnaast verschijnt deze dag een complete reeks uit de Collectie Boemerang, van de hand van Jusseaume. Deze reeks (vijf delen) wordt aangeboden in een luxe koffer, compleet met nummering en signering. Er zullen waarschijnlijk zo'n 1000 van die koffers verdeeld worden (ook weer via het principe van intekening bij de stripwinkeliers). (CB)

Op zaterdag 7 april a.s. vindt in het Wirogebouw te Eindhoven de grote Zuid-Nederlandse stripruilbeurs plaats (de 7de alweer), mét een grote veiling van strips. Bel voor meer informatie Dick de Boer (073-135280), Loek Donders (04130-42009) of Jan Hermens (077-737251). Entree *f* 2,50, kinderen gratis.

Van **19 januari t/m 10 juni** is er in het Maritiem Museum 'Prins Hendrik' een tentoonstelling te zien over de avonturen van **Kapitein Rob.** Plaats van handeling is Leuvehaven 1, Rotterdam.

Op **zaterdag 10 maart** a.s. is in Enschede ook eens een stripbeurs. Nou ja, een gemengde **strip- en nostalgia-beurs**, want voor strips alleen was de belangstelling te beperkt. Behalve strips vind je er dus ook speelgoed en andere verzamelobjecten. Kinderen (tot 12 jaar) mogen gratis binnen, de overige bezoekers betalen (slechts) *f*2,50. De beurs duurt van 10.00 tot 16.30 uur. Plaats: Parkhotel, Hengelosestraat 200 te Enschede. Info: 053-331777.

Op **zondag 11 maart** vindt de **Vijfde Leidse Stripdag** plaats. En wel in buurthuis 't Spoortje, Bernhardkade 40, Leiden. Aanwezige tekenaars zullen o.a. zijn: Robert van der Kroft, Eric Schreurs en de tekenaars van Striptuur. Er is ook een diashow over het tekenen en ontstaan van Sjors en Sjimmie. Open van 10.30 tot 16.00 uur. Nadere info: tel. 071-121802.

Op 16 maart a.s. opent bij Galerie **Lambiek** een heel bijzondere expositie van origineel werk van **Joost Swarte**. Het is namelijk de eerste expositie waarop dat werk ook *te koop* is! Vanaf zaterdag 17 maart kan arm en rijk gratis komen kijken, tijdens winkeluren, bij Lambiek, Kerkstraat 78, Amsterdam. Meer informatie: 020-267543.

Zaterdag 24 maart organiseren "De verzamelaars v.d. Drecht & Merwestreek" een **strip- en boekenbeurs**. En wel in Hotel Postiljon, A16, afslag 's Gravendeel bij Dordrecht. Je kunt er van 10.00 tot 16.00 terecht, ook als je rolstoelgebruiker mocht zijn. Info: 01840-18635.

De tegenhanger van de stripbeurs van Angoulême (zie achterpagina) is de beurs in **Grenoble**, die van **29 maart t/m 1 april** gehouden wordt in de Alp'Expo, net buiten Grenoble. Een belangrijk evenement is de grote E.P. Jacobs-tentoonstelling met de presentatie van Sato 2 (zie elders in dit nummer). Informatie: Deuxième Salon Européen de la Bande Dessinée, 4, rue Claude Kogan, 38100 Grenoble. Telefoon 76-333590.

Tezelfdertijd, op **31 maart en 1 april**, is in **Glasgow** (Groot Brittannië) de UK Comics Convention. Aanwezige tekenaars: Aragones, Walt Simonson, James Hudnall en John Ridgway, Alan Davis en Kevin O'Neill en misschien Dave Gibbons. Verdere informatie ontbreekt.

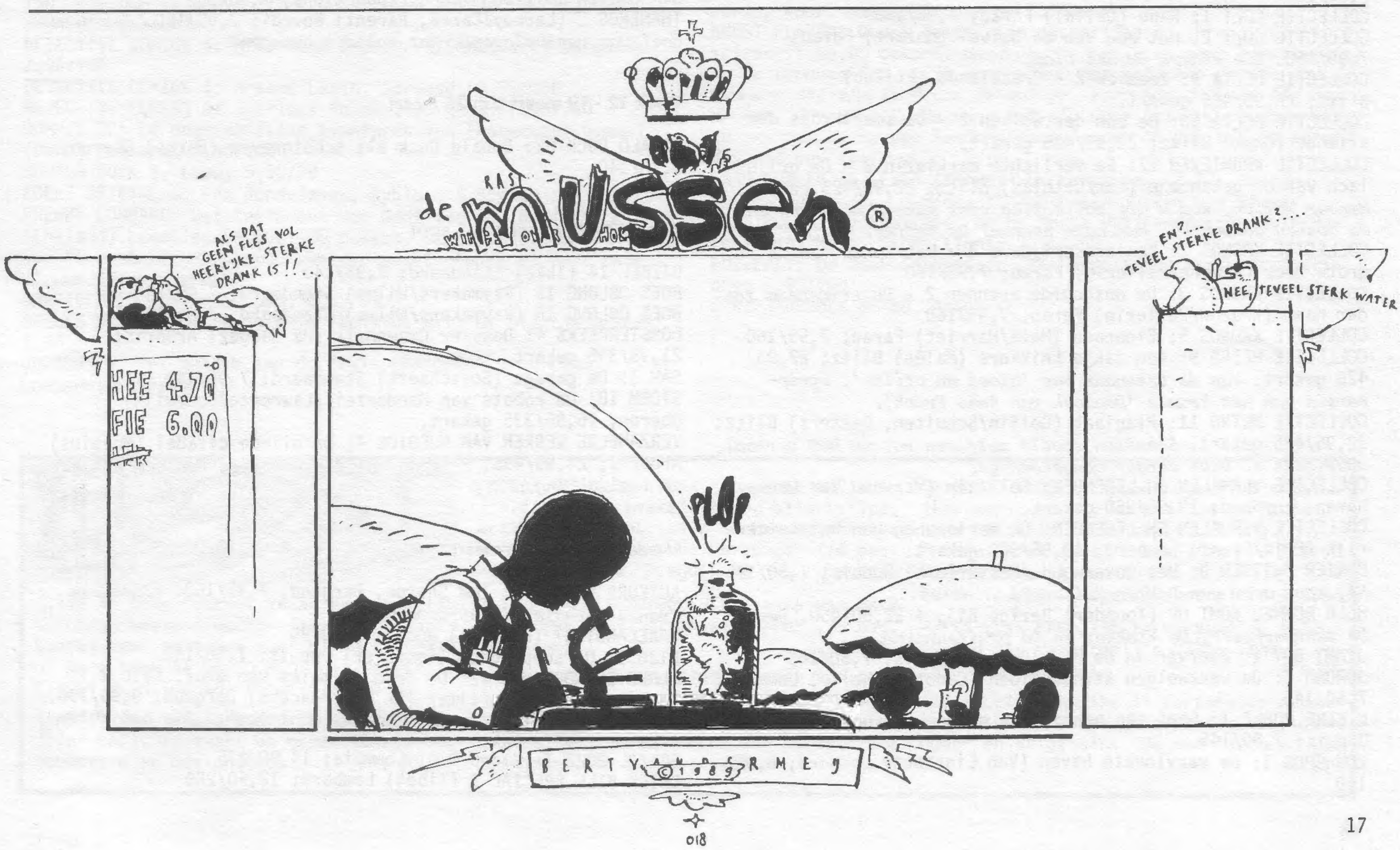

STRIPVOORSPELLING

De te verschijnen albums zijn gerangschikt naar de door de uitgever opgegeven verschijningsdata. In werkelijkheid verschijnen ze echter vaak later. Achter elk album staat de prijs in Hfl/Bfr. Het cursieve kommentaar is van de ZL-redaktie.

Week 7 - 12 februari t/m 18 februari

LACHWERK 2: Carmen Cru (Lelong) Arboris; 15,95/315. *Bekend uit Rhaa Lovely. Geeft weer een heel andere kijk op je oma.*
NERO 112: Nerorock (Sleen) Standaard; 5,50/99
ROBERT EN BERTRAND 86: Het laaiend vuur (Van Riet) Standaard; 5,50/99
SUSKE EN WISKE 223: De kleurenkladder (Geerts) Standaard; 5,50/99. *Nee, hier maken we géén opmerkingen over!*

Week 8 - 19 februari t/m 25 februari

FRANKA 9: Moordende concurrentie (Kuijpers) Oberon; 7,95/150. *Daar hoeft Kuijpers toch niet zo bang voor te zijn.*
FRANKA LUXE UITGAVE: Monster van de Moerplaat + Moordende concurrentie (Kuijpers) Oberon; 40,00/735. *Met drie nieuwe, hertekende pagina's, schetsen van hoe de strip tot stand kwam en uiteraard gesigneerd en genummerd. Verschijningsdatum kan ongeveer een maand uitlopen!*

Week 9 - 26 februari t/m 4 maart

ELFQUEST 1+4+9 (Pini/Pini) Arboris; 6,95/140. *In afwachting van deel 21 eerst deze herdrukken.*

Verder verschijnt in februari

BOB MORANE SPECIAL 1 (Coria/Vernes) Lombard; 12,50/235. *Bundeling van de delen 3, 8 en 19.*
CLIFTON 13: Matoutou-Falaise (Bédu/De Groot) Lombard; 7,50/145. *U zei...?*
CLIFTON SPECIAL 1 (Turk/De Groot) Lombard; 12,50/235
COLLECTIE BOEMERANG 3: Fulu (Trillo) Farao; 7,95/160
COLLECTIE BOEMERANG 4: Dorian Donder (Vallès) Farao; 7,95/160. *De tekenaar van 'Het meer der dwazen'.*
COLLECTIE BOEMERANG 10: Neekebo (Plessix) Farao; 7,95/160
COLLECTIE CHARLIE 38: De onaantastbaren (Parras/Mora) Dargaud; 7,95/160
COLLECTIE COLT 1: Kane (Cellal) Farao; 7,95/160
COLLECTIE COLT 2: Het oog van de duivel (Mozart) Farao; 7,95/160. *Zie elders in het blad.*
COLLECTIE DELTA 9: Zeeziek 2 - Cresciendo (Ptiluc) Blitz; 22,95/425 gekart.
COLLECTIE DELTA 10: De zon der wolven 2 - De smeltkroes der ellende (Qwak) Blitz; 22,95/425 gekart.
COLLECTIE KRONIEKEN 17: De verlichte markiezin 3 - De grijnslach van de gehangene (Lax/Cothias) Blitz; 22,95/425 gekart. *Meneer Matton, zou u die collecties niet kunnen vergeten en de boeken gewoon bij hun naam noemen? De typist.*
COLLECTIE KRONOS 1: Koningsstrijders 2 - Het teken van de grote beer (Kraehn/Pellerin) Farao; 7,95/160
COLLECTIE KRONOS 3: De onthoofde arenden 2 - De erfgenaam zonder naam (Kraehn/Pellerin) Farao; 7,95/160
COLLECTIE KRONOS 5: Eldorado (Mata/Harriet) Farao; 7,95/160
COLLECTIE METRO 9: Een zakje knikkers (Malès) Blitz; 22,95/425 gekart. *Van de tekenaar van 'Bloed en stilte'. Stripversie van het Franse 'Dagboek van Anne Frank'.*
COLLECTIE METRO 11: Plagiaat (Goffin/Schuiten, Peeters) Blitz; 22,95/425 gekart. *Schuiten speelt zelf een rol in het verhaal. Overigens al veel eerder aangekondigd.*
COLLECTIE VERHALEN EN LEGENDEN: Solitair (Marvano/Van Laerhoven) Lombard; 19,95/360 gekart.
COLLECTIE VERHALEN EN LEGENDEN: De verlorenen van het keizerrijk (Eric/Franz) Lombard; 19,95/360 gekart.
DOKTER ZWITSER 9: Het toverwoud (Wasterlain) Dupuis; 7,50/145. *Hé, toch weer een Dokter Zwitser?!*
HEER BOMMEL KOMT OP (Toonder) Bezige Bij; + 22,50/450. *Bevat De wenswerkster, De klokker en De pruikenmaker.*
JIMMY BOY 1: Zwerver in de dop (David) Dupuis; 7,50/145
JORDAN 1: De verzwolgen standbeelden (Cadot/Richelle) Lombard; 7,50/145
KLEINE ROBBE 1: Geef een handje aan mevrouw (Janry/Tome) Dupuis; 7,50/145
LOU SMOG 1: De vervloekte haven (Van Linthout) Lombard; 8,95/160
LUC ORIENT 17: De sporen van doctor X (Paape/Greg e.a.) Lombard; 8,95/160. *Terug van weggeweest. Er komen er nóg drie!*
REEKS CLAIR-OBSCUR 1: Shosha (Marc-Renier) Lombard; 21,50/395. *78 pagana's zwartwit. Zie elders in het blad.*
REEKS CLAIR-OBSCUR 2: Bloedige strijd om een lot (Zoran/Toufik) Lombard; 21,50/395. *Idem. 98 pagina's.*
STARBUCK 1: Het spookgaljoen; Dupuis; 7,50/145
TIGER JOE 3: Het mysterie van de luipaardmannen (Hubinon/Charlier) Dargaud; 7,95/160. *Bwááána Joe sterk man zijn.*

Week 10 - 5 maart t/m 11 maart

PRINS VALIANT 45 (Murphy) Juniorpress; 7,95/160

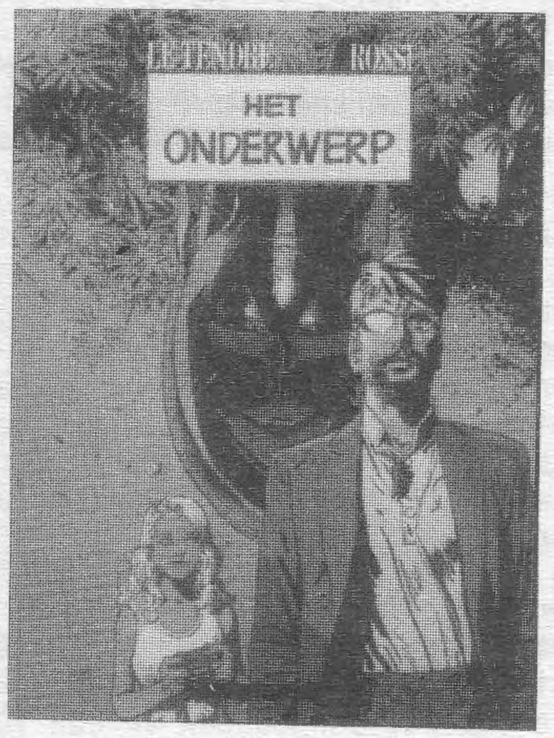

Week 11 - 12 maart t/m 18 maart

ANDRÉ VAN DUIN 6 (Toon) Land Productions; 7,95/160
BLUEBERRY 28 (Wilson/Charlier) Novedi; 7,95/160
JULIUS ANTOINE 3: Het onderwerp (Rossi/Letendre) Arboris; 15,95/315 gekart.
ROODBAARD 25 (Pellerin) Novedi; 7,95/160
RONNIE HANSEN 15 (Reding) Novedi; 7,95/160
STAMGASTEN 15 (Toon) Land Productions; 7,95/160
THANEROS 2 (Larnoy/Carré, Parent) Novedi; 7,95/160. *Het eerste deel was veelbelovend. Wat zal dit brengen?*

Week 12 - 19 maart t/m 25 maart

DONALD DUCK 62: Donald Duck als schatgraver (Barks) Oberon; 6,75/140

Week 13 - 26 maart t/m 1 april

BIEBEL 14 (Ikke) Standaard; 7,95/140
BOES OBLONG 15 (Raymakers/Wilms) Standaard; 7,95/140
BOES OBLONG 16 (Raymakers/Wilms) Standaard; 7,95/140
DOSSIERREEKS 4: Dossier Craenhals (de Saeger) Arboris; 21,95/395 gekart.
SAM 1: De garage (Bosschaert) Standaard; 7,95/140
STORM 18: De robots van Danderzei (Lawrence/Lodewijk) Oberon; 16,95/335 gekart.
VERZAMELDE WERKEN VAN MOEBIUS 4: De blinde citadel (Moebius) Arboris; 24,95/495. *8 verhalen, elk voorzien van een uitgebreide toelichting.*

Verder verschijnt in maart

AUTEURS COMICS 2: Tom Sharpe, Dargaud; 7,95/160. *Klassieke Franse verhalen in stripvorm.*
BAKELANDT 47 (Leemans) Hoste; 5,50/99
BIZU 1: De soepridder (Fournier) Dupuis; 7,50/150
BLAKE EN MORTIMER 12: De drie formules van prof. Sato 2 - Mortimer contra Mortimer (De Moor/Jacobs) Dargaud; 9,95/190. *Eindelijk. Snik. Lang op gewacht, maar toch...Zie ook interview en PrullenBak.*
BRAZIL 2022 1: Video Rio, Loempia; 14,90/275
CHICK BILL SPECIAL 3 (Tibet) Lombard; 12,50/250

CLAUDIA BRUCKEN 1: De wraak van de witte engel (Oosterveer/Ritstier) Lombard; 8,95/160. *Zie Het Laatste Oordeel.*
COLLECTIE BOEMERANG 5, 6, 7, 8 en 9!: Het huis van Kwant (Jusseaume/Bardet) Farao; 7,95/160 elk. *Een compleet verhaal in vijf delen in één keer op de markt! Zie ook PrullenBak.*
COLLECTIE CODE 1: De Ayacks (Roels/Di Giorgio) Lombard; 7,50/145. *Kunt u de collecties nog ontcijferen?*
COLLECTIE KRONIEKEN 12: Giacomo C. 1 (Griffaux/Dufaux) Blitz; 22,95/425 gekart. *Policier in het 17e eeuwse Venetië.*
COLLECTIE KRONIEKEN 13: Giacomo C. 2 (Griffaux/Dufaux) Blitz; 22,95/425 gekart. *Jaja, al eerder aangekondigd. Zie ook PB.*
COLLECTIE TEGEK 5: Van muisjes en minimensjes (Seron) Farao; 7,95/160. *Seron gaat 7 delen van de Minimensjes bij Farao maken!*

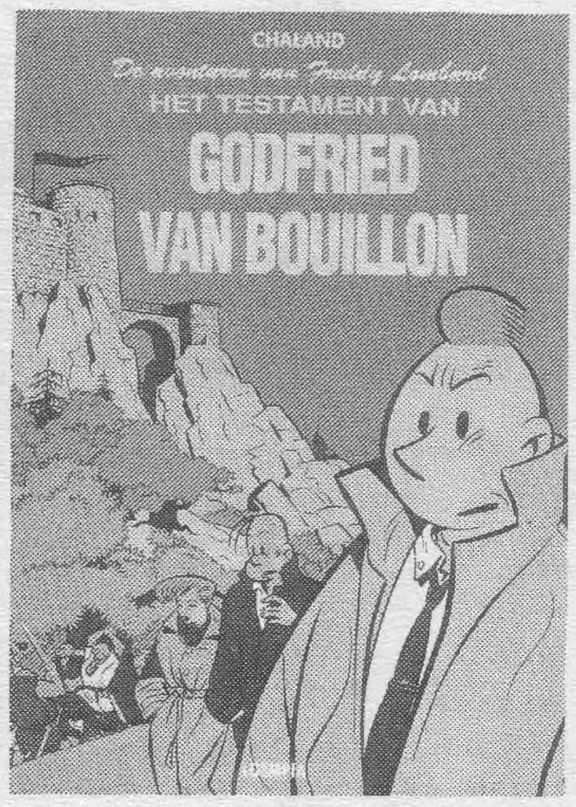

COLLECTIE TEGEK 6: De terugkeer van Guus Slim (Walthéry e.a.) Farao; 7,95/160. *Enkele nieuwe afleveringen van Guus Slim staan op stapel en worden getekend door o.a. Juillard en Turk. Als eerbetoon aan Tillieux.*
COLLECTIE TEGEK 7: Raf raf en de postzegels (Sandron/Cauvin) Farao; 7,95/160. *Tweepagina-gags over postbodes.*
CONRAD 1: Het beeld van Amok (Conrad) Dupuis; 7,50/150
CUPIDO 1: Aanstekelijke liefde (Malik/Cauvin) Dupuis; 7,50/150. *Ook Dupuis start flink wat nieuwe series. Godzijdank geen collecties!*
DETECTIVE COMICS 4: Mrs. Wens (Musquera/Stocquart) Dargaud; 7,95/160
DETECTIVE COMICS 5: Arsene Lupin, Dargaud; 7,95/160
DETECTIVE COMICS 6: Sherlock Holmes, Dargaud; 7,95/160
DOMMEL 22: De ongelooflijke avonturen van inspecteur Dommel (Dupa) Lombard; 7,50/145
DONALD DUCK 5, Loeb; 5,50/99
EDELE DRIETAL 1: Een hondeleven, Byblos; 5,95/110
FREDDY LOMBARD: Het testament van Godfried van Bouillon (Chaland) Loempia; 59,00/1180 gekart. *Luxe heruitgave van eerste FL-verhaal. Vergezeld van een gezelschapsspel (met vele nieuwe illustraties!).*
GARFIELD 20 (Davies) Loeb; 5,50/99
GILLES DE GEUS 5: De Batavia (Kolk/De Wit) De Plaatjesmaker; 7,95
JACKSON 2: Het geheim van de Pruis (Marc-Renier/Giroud) Lombard; 8,95/160
JENSEITS 1: Onder de huid van de tijd, Loempia; 14,90 gekart.
JOOP KLEPZEIKER 7 (Schreurs) C.I.C.; 12,50/250
KIEKEBOE 47 (Merho) Hoste; 5,50/99
LISETTE (Severin) Sherpa; 27,50/550 gekart. *Prachtige-kleuren strip van een nieuw talent. Er verschijnt ook een luxe editie in beperkte oplage met linnen rug en gesigneerde zeefdruk.*
DE MUSKETIERS 1: Het grote geheim (Mazel) Dupuis; 7,50/145
OLIVIER BLUNDER 37: Olivier Blunder en het monster van het Depri-meer (Greg) Dargaud; 7,95/160
PALING EN KO 48: Meteorologische hoogstandjes (Ibanez) Byblos; 5,95/110
PALING EN KO 49: Het vrouwtje van de melkweg (Ibanez) Byblos; 5,95/110
RAMIRO 9: De onbekende Westgoth (Vance) Dargaud; 7,95/160. *Vijf jaar wachten en dan nog een onbekende?*
ROBBEDOES ALBUM 195, Dupuis; 18,50
SOPHIE 13: De vier seizoenen (Demesmaeker) Dupuis; 7,50/150. *Herdruk.*
SOPHIE 18: Don Giovanni (Demesmaeker) Dupuis; 7,50/150
THEODOOR CLEYSTERS 4 (Le Gall) Dupuis; 14,95/300 gekart.
URBANUS IN DE HOEK (Linthout) Loempia; 24,90
URBANUS IN DE HOEK (Linthout/Urbanus) Loempia; 24,90. *Rijmpjes en versjes van Urbanus, ofwel 'Hoe maakt u in tien lessen van uw kleuter het braafste kindje ter wereld. Met Urbanus-poppetje.*
ZWARTKIJKEN, HET VERVOLG 1 (Franquin) Loempia; 4,50/90. *Mini-album van 10 bij 12 cm; om het wachten te verkorten kunnen we ze in kleine porties opgediend krijgen.*

Niet aangekondigd, maar toch verschenen

ALPTRÄUME (Franquin) Boiselle-Löhmann Verlag; 23,50. *Een album dat voor het merendeel gevuld is met Franquins 'monster-creaties'. Tikje prijzig.*
ANDRE VAN DUIN 5: Splet! (Toon) Land Productions; 7,95/160
CACTUS: Lachen voor een prikkie (Jef/Ikke) Standaard; 7,95/160 oblong. *Half formaat, zwart-wit, hoezo een prikkie?*
COLLECTIE KRONOS 4: Eldorado 1 - De gouden man (Mata/Harriet) Farao; 7,95/160 en 16,95 gekart.
COLLECTIE SHOCK 1: Lolo en Suzette - Stoepheet (Hardy/Yann) Farao; 8,50/170 en 18,50 gekart. *Wat heet! Zie ook Het Laatste Oordeel.*
COLLECTIE TEGEK 4: Thimothey O Wang - Het levende standbeeld (Warnant/Berger, Quarré) Farao; 7,95/160
GANZESPEL (Goosse) Loempia; 21.90/3,95 gekart. *Nee, echt een strip, hoor. Namelijk over de holocaust.*
GUUST FLATER: Guust laadt zijn batterijen op (Franquin) Libro-sciences; 65,00 gekart. *Herdruk. De prijs is geen kortsluiting in de typemachine. Kijk maar: voor dat geld heb je één van de nummers 401 t/m 1500 van de oplage. Voor het dubbele één van de nrs. 101-400. En je raad het al, voor het drievoudige heb je een van de eerste honderd exemplaren. Oh ja, bij de eerste 400 zit een zeefdrukje. Tilt.*
LANG ZULLEN ZE LEVEN (Verwey) De Harmonie; 12,50. *Beetje wrange humor over oudjes. Ik heb beter gezien van Verwey.*
MARSIPULAMI 4: Stuifmeel op de Monte Urticando.(Franquin/Batem/Yann) Marsu Productions; 7,95/160
POEZEKAT: De zaak Carotássis (Macherot/Yann) Marsu Productions; 7,95/160
STRIPJAARBOEK 88-89, Arboris;

ZL POST service

Alle in deze rubriek vermelde artikelen kunnen besteld worden door het totaalbedrag over te maken naar gironr 3253937 of Amro Bank 44.06.30.959 tnv. Stichting Zet.El te Nijmegen. Levertijd ± 2 weken.

THE RIVER: jungle-zeefdruk van Bert van der Meij, in zwart en groen (60x84 cm, genummerd en gesigneerd) ƒ 35,00

WORDT VERVOLGD-INDEX: kompleet volledig alfabetisch overzicht van alle strips, artikelen en rubrieken in het voormalige stripmaandblad "Wordt Vervolgd" (16 pag. A4, met enkele "Pinguins") ƒ 5,00

HIS MASTER'S ~~VOICE~~ FUCK: strip van Bert van der Meij, uit Music Maker (36 pag. 15x15 cm) ƒ 4,95

TANTE LENY PRESENTEERT /MODERN PAPIER / GEKLEURDE OMELET /TALENT-INDEX: volledig overzicht van de strips in deze vier bladen, plus een herdruk van de zeldzame Talent nr. 6a (40 pag. A5) ƒ 5,00

TITANIC-INDEX: inhoudsopgave op titel & auteur, van het voormalige stripmaandblad "Titanic" (dik papier, 4 pag. A4).
Eerste index (nrs. 1 t/m 25): ƒ 3,50
Tweede index (nrs. 26 t/m 50): ƒ 3,50
Beide indexen (tegelijk besteld): ƒ 5,50

ZEER LUXE MAGAZINE 1: verzamelde recensies van Vandermeij's "This land is my land" (8 pag. A5) ƒ 0,75

ZEER LUXE MAGAZINE 3: verzamelde recensies van Breccia/Oesterhelds "De loden ogen" en Krigsteins "De overlevende" (16 pag. A5) ƒ 2,00

Angoulême 17: indrukwekkender dan ooit!

Hedy Stegge en Mat Schifferstein

Dit jaar bleek eens te meer dat Angoulême nog steeds hét stripfestival van Europa (en daarmee van de wereld) is. De organisatie is er opnieuw in geslaagd de hele stad van 24 tot en met 28 januari in het teken van de strip te plaatsen. Het evenement trok zo'n kwart miljoen bezoekers. Zowel het publiek (jong en oud) als de uitgevers (die in ruime getale met hun auteurs aanwezig waren) kwamen ruimschoots aan hun trekken. Iedere lezer heeft waarschijnlijk al de nodige verslagen over Angoulême gelezen, en weet dat er elk jaar de nodige signeer-acties, tentoonstellingen, debatten enz. georganiseerd worden. In dit verslag zullen we ons dan ook beperken tot enkele hoogtepunten, die ook dit keer weer gevormd werden door de bijzonder originele tenstoonstellingen.

Le Musée des ombres

Hét hoogtepunt van het 17e stripfestival van Angoulême was ongetwijfeld de indrukwekkende tentoonstelling *Le Musée des Ombres (Het Museum der Schaduwen)* in het pas geopende Centre National de la Bande Dessinée et de l'Image (CNBDI). Dit gebouw is op zichzelf al een prachtig staaltje 'Schuiten'-architectuur. Schuiten en Peeters hebben zo'n anderhalf jaar aan deze expositie gewerkt en zijn er geslaagd hun Wereld der Duistere Steden weer vanuit een originele invalshoek te benaderen: niet vanuit een stripalbum, een platenboek of een catalogus dit keer, maar vanuit een tastbaar stukje 'Duistere Steden: een heus museum.
De bezoeker wordt door verschillende ruimtes geleid die alle een beeld geven van het leven in de duistere steden. In de eerste ruimte zijn originelen opgehangen, op een zodanige wijze dat het geheel de indruk wekt van een oud, vervallen gebouw. In de tweede ruimte is de werkkamer van Eugen Robick gesitueerd, die aan het werk is achter zijn bureau. Verder is er een ruimte waarin de uitvindingen van Axel Wappendorf zijn tentoongesteld, een filmzaal waarin een propagandafilm over het werken in de fabrieksstad Mylos wordt gedraaid en een diaprojectie, gesitueerd in de bloemenstad Calvani. Stel je hierbij een scherm van zo'n vier bij tien meter voor, een veertigtal computergestuurde projectors, en een begeleidend hoorspel, en je weet wat men daar verstaat onder een diaprojectie... Nog indrukwekkender is een bibliotheek met kasten met enorme boeken (van zowel bestaande als denkbeeldige auteurs). Op enkele plekken ontbreken boeken en wordt een wereld achter de boekenwereld zichtbaar: de zee, een straat e.d. De bibliothecaris schrijft dat hij het gevoel heeft 'dat er achter de boeken een wereld tot leven komt'... Het 'Museum der Schaduwen' is een *perfect* afgewerkte tentoonstelling: alles is niet alleen zichtbaar en tastbaar (drie-dimensioneel), maar verborgen luidsprekers zorgen ook voor passende achtergrondgeluiden, terwijl aan de belichting een apart artikel gewijd zou kunnen worden.

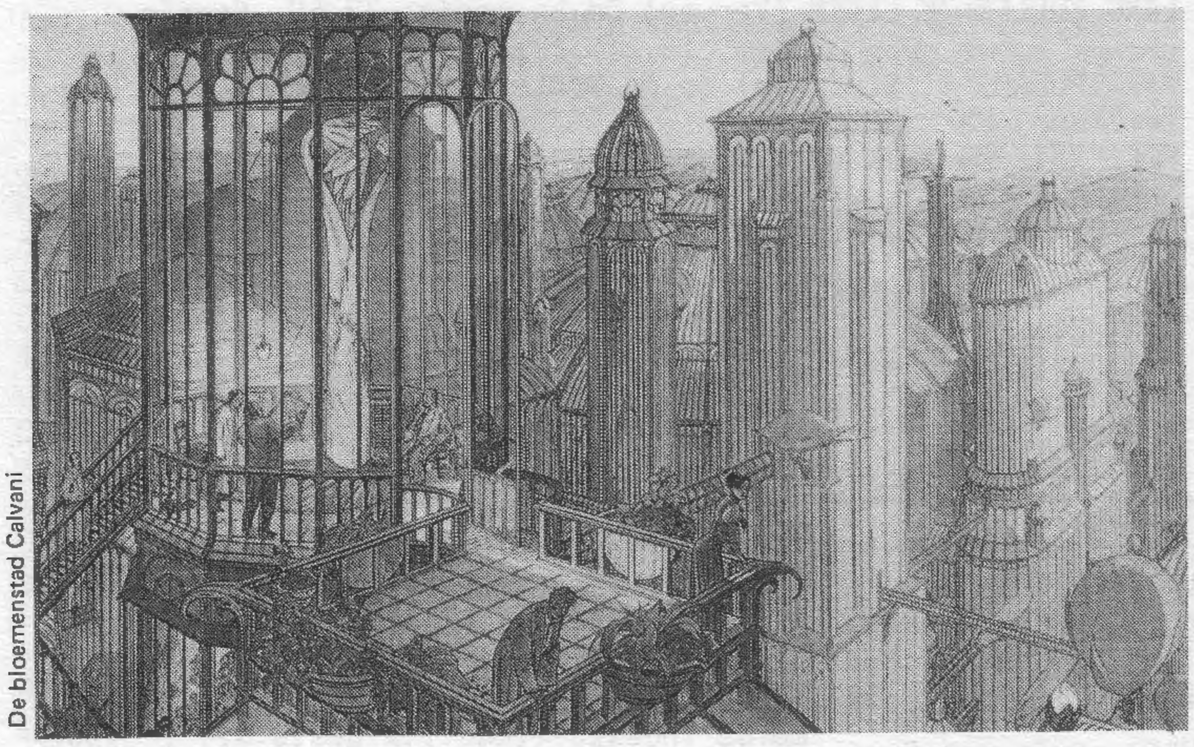

De bloemenstad Calvani

Casterman publiceerde een bijbehorende luxe catalogus met tekst, plaatjes en foto's en een bijbehorende CD. Dit is geen weergave van de expositie, maar een apart werk dat een nieuwe kijk biedt op de wereld van de Duistere Steden en de expositie zelf. Van 14-17 juni is de expositie te bewonderen op het festival van Sierre, In November verhuist ze naar Parijs en in 1991 naar Brussel. Als je ook maar een schijn van een kans hebt er heen te gaan, doe het dan, want elke beschrijving, ook deze, doet afbreuk aan de realiteit.

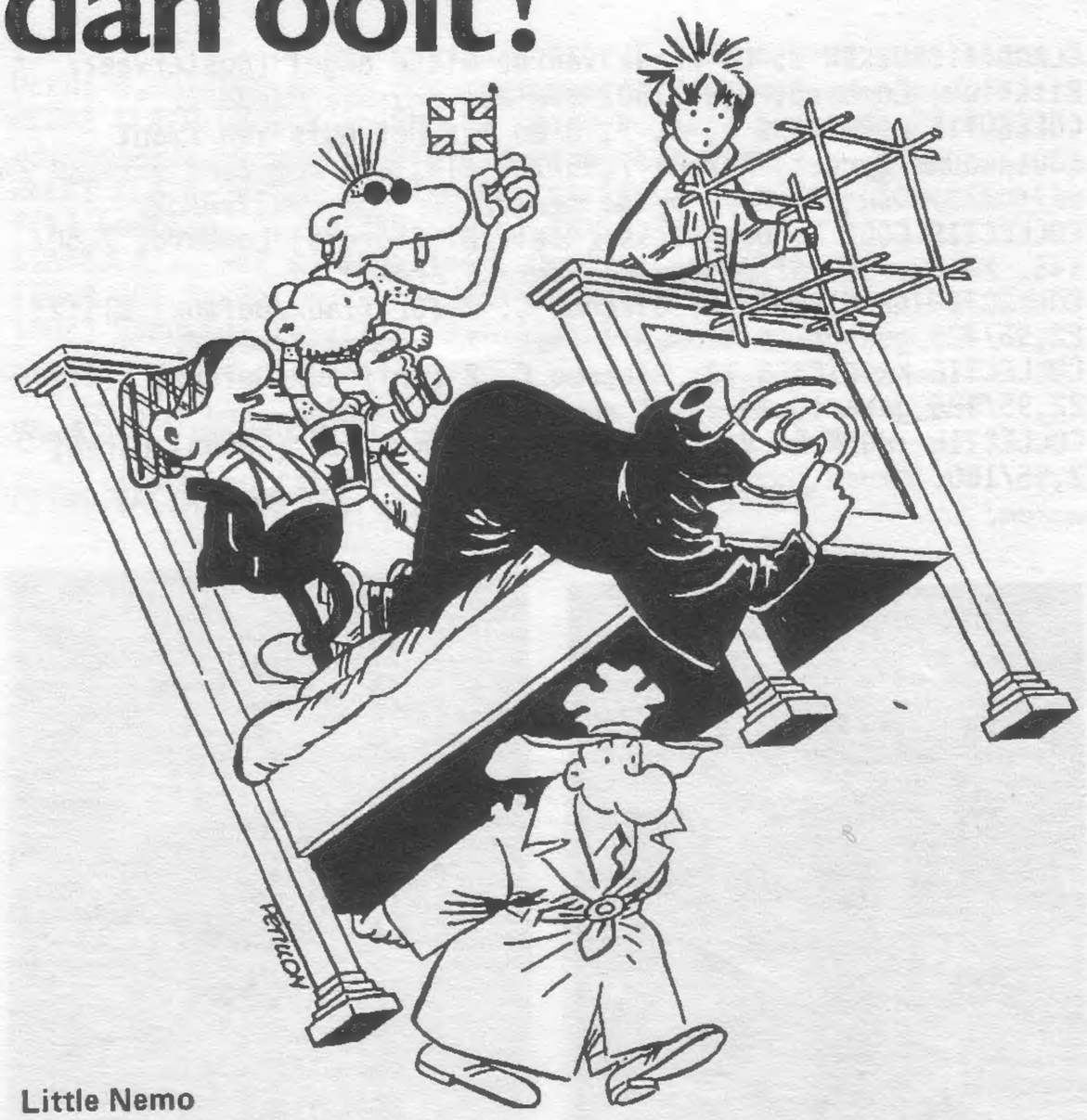

Little Nemo

Een goede tweede vormde de *Little Nemo*-tentoonstelling. Via een donkere ingang die bleek uit te monden in de bek van de draak (die zo bekend is van de oorspronkelijke *Little Nemo*-uitgaven!) kwamen de bezoekers in een schemerige ruimte terecht, waar onder andere Nemo's 'wandelende bed' (waarover in volgend nummer van Zozolala een komplete analyse te lezen valt) nagebouwd was. Onder het bed werden oude animatiefilms van de hand van de auteur gedraaid (uniek materiaal, waaruit eens te meer bleek hoeveel pionierswerk McCay in zijn tijd verrichtte). Ook andere gegevens uit de *Little Nemo*-strip waren nagebouwd 'op ware grootte': de auto van flip, het paddestoelenbos (dat in elkaar dreigt te storten) en heel wat wolkenkrabbers, waartussen de bezoekers als ware reuzen tussen door konden wandelen en hier en daar, door een raam, naar binnen konden kijken, o.a. naar schitterend geconstrueerde kaleidoscopen, waarin bepaalde scenes uit Nemo, duizendvoudig herhaald, te zien waren. En uiteraard hingen er de nodige originelen, zondagpagina's en andere illustraties van de hand van de meester aan de muur...

God save the comics

De derde tentoonstelling (en daar laten we het bij, want we hebben ze écht niet allemaal kunnen zien) was georganiseerd door de Britten (die dit keer eregast waren in Angoulême). In een lange, schemerige 'Kanaaltunnel-in-aanbouw' hingen originelen van alle prominente Britse auteurs (van een stripklassieker als *Billie Turf*, via *Barry Windsor Smith*, tot het experimentele werk van *Arkham Asylym*-tekenaar Dave McKean). Het geheel was prima verzorgd en uiterst sfeervol.

Tot slot de prijswinnars van Angoulême 17:
De grote prijs ging naar *Max Cabanes*, bekend van *Blindemannetje*. De Alph'Art voor het beste album ging naar *Gazoline et la planète rouge* van *Jano* (hier onbekend), die voor het beste vertaalde album naar *V for Vendetta* van *David Lloyd* en *Alan Moore* (nog niet uitgebracht in het Nederlands!!!). Tot beste humoristische album werd gekozen *Le sécret du Mystère* van *Tronchet* en *Gelli* (zegt ons ook niks). De prijs voor het beste debuut ging naar *Coudray* en *Garrigue* voor het album *Séjour en Afrique* (en wat debutanten betreft viel ons sowieso het hoge niveau op van bijvoorbeeld de leerlingen van Angoulêmes 'stripacademie'). Het publiek koos *Ragebol 3: De nacht van de kat* van *Frank* en *Bom* tot beste album van het jaar (een keus waar wij het van harte mee eens kunnen zijn).

Zoals we in Angoulême niet alles hebben kunnen bekijken, zo kunnen we in dit verslag ook niet meer dan een paar hoogtepunten bespreken. In die paar dagen gebeurt gewoon teveel. iedere stripliefhebber raden we dan ook ten sterkste aan volgend jaar dit alles eens met eigen ogen te gaan bekijken! Het is niet echt dichtbij, maar wel zeer de moeite waard (ook als je géén Franse strips kunt lezen!).